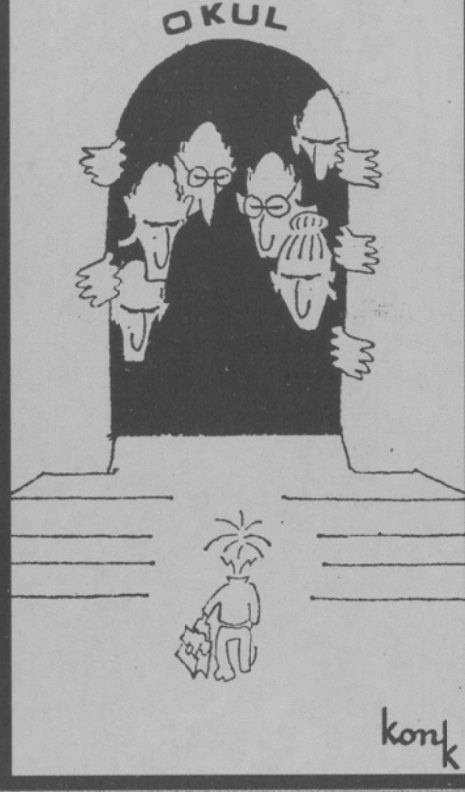

E.A.RAÜTER

DÜZENE
UYGUN
KAFALAR

konk

nasil
oluşturulur

“Okulda insanlar imal edilir. İnsan yapma olayına eğitim denir. Aile çevresi, sinema, televizyon, tiyatro, radyo, gazeteler, kitaplar ve afişler de bir anlamda okuldur. Amacı olmayan hiçbir bilgi yoktur. İnsan yapımında kullanılan bilgiler, “yapmak” istediğimiz insan türüne uygun olmak zorundadır. Bizi “yapan” bilgileri, en önemli uğraşları mal, üretmek ve satmak olan kişiler seçer. Roket satan bir insanın, okullarda roketin korkunç bir silah olarak tanıtılmasından hiç çıkarı olabilir mi? Yaşam üzerine sözüm ona daha fazla bilgiye sahip olan eğitim planlarımız, bilgileri bizim yararımıza uygulamıyorlar. Yaşama biçimimize bizden başka karar verecek hiç kimse yoktur. Eğitimimizi planlayanların, hayatımızın gidişine burunlarını sokma yetkisini geri almalıyız.

BAKİŞ DÜZENE UYGUN KAFALAR NASIL OLUŞTURULUR E.A.RAÜTER

DÜZENE UYGUN
KAFALAR

nasil oluşturulur
E.A.RAÜTER

E.A.RAUTER

**DÜZENE UYGUN
KAFALAR
Nasıl Oluşturulur**

Çeviren
M. KÜRKÇÜGİL

Çizgiler
KONK

Kitapta kullanılan desenler Fransız karikatüristi Konk'a aittir. Söz konusu çizgiler Fransız günlük "Le Monde" gazetesinde ve "L'Expansion" dergisinde yayınlanmış olan karikatürlerden derlenmiş ve "Les Editions Ouvrières" yayınlarında yayınlanmış bir kitapçıktan alınmıştır.

 Bakış kitaplığı

Bakış kitaplığı

Düşünce Dizisi: 5
Düzene Uygun Kafalar
Nasıl Oluşturulur
E.A. Rauter

Teknik Hazırlık
Nahide Akkuş

Redaksiyon
Nazif Deveci

Kapak Tasarım
Bakış

Baskı
Aymat Matbaacılık

Ekim 1999

ISBN 975-6920-07-6

Bakış Yayınları
İstanbul Kitap ve Kültür Merkezi
Yumni İş Merkezi-Büyük Reşit Paşa Cad.
No:22/40
Tel: (0212) 512 77 38
Tel.Fax: (0212) 521 39 36

1

Okulda insanlar imal edilir. İnsan yapma olâyna eğitim denir. Aile çevresi, sinema, televizyon, tiyatro, radyo, gazeteler, kitaplar ve afişler de bir anlamda okuldur. Yani tüm bilgi ileten yerler okuldur.

Nesneler araçlarla yapılır. İnsan yapma aracı ise bilgidir.

İnsanların alışkanlık ya da şiddet gibi doğal olmayan davranışları, aslında edindiği bilgilerin sonucudur. Alışkanlıklarımızı da bir ölçüde edindiğimiz bilgiler oluşturur. Bir insanın davranışları yaşamının akışını belirlediği gibi, edindiği bilgiler de yaşama biçimini belirler. Öyleyse okullarda yalnız insan değil, aynı zamanda insan hayatı da biçimlendirilir.

Bilginin niteliği, onun insan yaşamındaki etkisinin araştırılmasıyla kavranabilir.

Eğer bir aracın niteliğini daha iyi kavramak istiyorsak, onun hangi amaç uğruna kullanıldığını bilmemiz gere-

kir. Aracı amaç belirler. Amaçsız bir araç olamaz. Aynı şekilde amacı olmayan hiçbir bilgi de yoktur

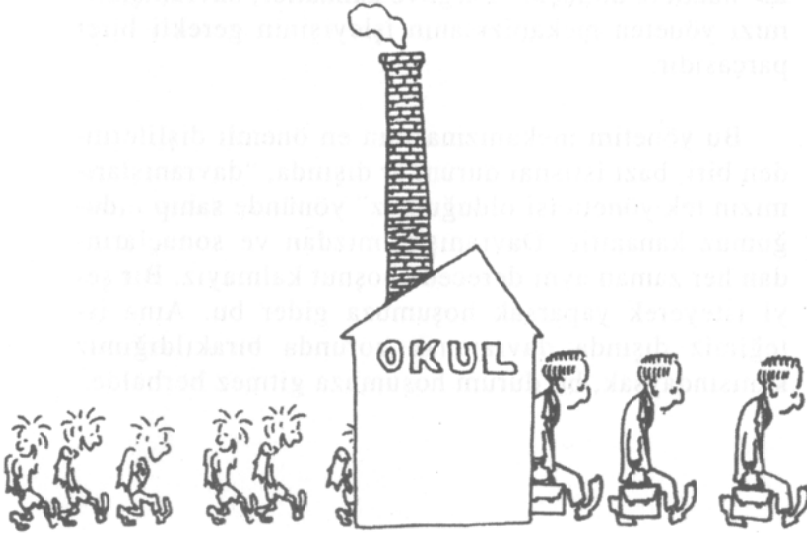
İnsan yapımında kullanılan bilgiler, “yapmak” istediğimiz insan türüne uygun olmak zorundadır. Eğer onu bir tamirci yapacaksak, veteriner yapan bilgiler kullanamayız. Ve aynı kişinin, eğer gönüllü bir Federal Alman askeri olmasını istiyorsak, ona elbette ki ineklere tapan birine gerekli bilgiler veremeyiz.

2

Bize verilen bilgiler, kafamızın içinde yargı ve kanaatlere dönüşür. Yargı ve kanaatler, davranışlarımızı yöneten mekanizmanın işleyişinin gerekli birer parçasıdır.

Bu yönetim mekanizmasının en önemli dişlilerinden biri, bazı istisnai durumlar dışında, “davranışlarımızın tek yöneticisi olduğumuz” yönünde sahip olduğumuz kanaattir. Davranışlarımızdan ve sonuçlarından her zaman aynı derecede hoşnut kalmayız. Bir şeyi isteyerek yaparsak hoşumuza gider bu. Ama istegimiz dışında davranmak zorunda bırakıldığımız kanısındaysak, bu durum hoşumuza gitmez herhalde.

KARİKATÜR 1

Okulda insanlar imal edilir...

3

Bu adam ne yaptığını bilir” cümlesi, bu adam, davranışlarının nedenlerini anlıyor ve sonuçlarını kestirebiliyor demektir. Davranışlarımızı incelersek, ancak istisnai bazı durumlarda, yaptığımız şeyin bilincinde olduğumuzu görürüz.

Çoğu davranışlarımızın nedenini veya sonucunu ya da her ikisini de kavrayamıyoruz. Tersini kanıtlamak için ne kadar örnek bulmaya çalışırsak çalışalım, bilinçli davrandığımızı gösteren örnekler genel içinde azınlıkta kalır. Olayları seçtiğimiz hayat çevresi ve bu tür örneklerin yaşamımızda önemli ya da önemsiz bir yer tutup tutmamaları farketmez.

Bunu araba sürmek gibi gündelik ve sık rastlanan bir olayda rahatlıkla görebiliriz. Çoğu şoförler elleri ve ayaklarıyla motorun neresini harekete geçirdiğini bilmez. Çok az şoför motoru tanır. Ötekiler ise yalnızca uzun bir hareket zincirinin en son anını bilir: araba süratli veya yavaş gider ya da durur. Makinedeki çeşitli yatak, piston, silindir ya da piston kollarının işlevini bilen şoför çok azdır.

Bu örnek, bilginin yararı az mı çok mu tartışmasına yol açar. Arabayı durdurmayı ya da çalıştırmayı bilmek yetmez mi? Motordaki yanma olayının ayrıntılarını öğrenmemiz gereksiz değil mi? Ayağını gaz pedalına basarak, hangi mekanik ve kimyasal süreçlere yol açtığını kesinlikle bilen birinin, bunu bilmeyen diğer şoförlere göre daha kazançlı olacağı doğru olsa bile, mühendislerin teorik bilgilerini bütün şoförlerin öğrenmesinin, halka yararlı olacağı kuşkuludur.

Örneğin bir araba Sahra çölünde bozuluyor ve su kaynatıyor... Niye? Çünkü arabadakiler motor kayışının naylon bir çorapla değiştirilebileceğini bilmiyorlardı... Buna rağmen teknik bilgilerin herkese gerekli olduğunu savunanlar azdır. On yıl içinde basit bazı teknik bilgileri bilmedikleri için çölde kaç kişi öldü ki..!

Araba örneği şunu gösteriyor: Bazı durumlarda insan, davranışlarının nedenlerini kavrayamayabilir ve bundan zarar görmez. En azından şunu söyleyebiliriz: Motorla ilgili kimyasal-fiziksel bilgiler şoförlerin yaşamını değiştirmeyecektir; onlar, bu bilgilerle ne şoförlükten vazgeçecekler, ne arabayı daha yavaş, ya da daha hızlı veya daha güvenle süreceklerdir.

Davranışlarımızı beğenip beğenmememiz, söylediğimiz gibi, isteğimize göre ya da isteğimiz dışında davranmamızla ilgilidir. Arabaya ilişkin teknik bilgiler edinmemiz, sonuçta arabanın çalışıp çalışmaması konusunda bir şey değiştirmeyecektir. Araba sürerken ne yaptığımızı bilmemiz önemsizdir, doğru hareketler yapmamız yeterlidir.

Bu durumda hareketlerimizi tam anlamıyla biz yönetmeyiz; bir pistonun belli bir miktar benzin-hava karışımını 1/6 oranında sıkıştırması bizim değil, mühendisin iradesidir. Buna rağmen davranışımızdan

memnunuzdur. Bu yüzden bizi başkasının yönettiğini farketsek bile düşüncemizi değiştirmeyiz.

Bu, bazı bilgilerin diğerlerinden önemsiz olmalarından ileri gelmez. Bizi ilgilendiren, arabanın çalışıp çalışmadığıdır. Bu ise üreticileri denetlememiz gerektiği anlamına gelir. Tabii üreticilerin çalışmayan araba satmaları olanaksızdır.

Ama otomobil üreticilerini denetleyemeyeceğimiz olaylar da vardır. Örneğin, gereç ve makina parçalarının aşınması gibi. Bu durumda daha doğru bilgiler edindikçe, davranışlarımızdan (otomobil satın alma, otomobil kullanma) kuşkulananmaya başlarız. Artık daha başka bir araba kullanmak isteriz, ama belli bir otomobil konzerne* kafa tutmamız sonuçsuz kalır. Çünkü diğer konzerne üretimi üzerine gerekli bilgileri edinmemiz olanaksızdır. Yoksa konzerne, Amerikan şirketlerinin yaptığı gibi laboratuvar araştırmalarıyla sistemli olarak gereç ve makine parçalarının dayanıklılığını azaltmasını kim kabul eder?

Neden, koşul ve sonuçlarını saptayamadığımız davranışlarımız arttıkça, başkalarının davranışlarına neden, koşul ve sonuç oluruz. Aslında başkalarınca yönetilen davranışlarımızı biz yönetiyoruz diye avunduğumuz oranda, bizi başkaları yönetecektir.

*Konzern: Şirketler arası birleşmenin türlerinden biridir. Konzernin başı ana şirketi denetler. Ana şirket bağlı şirketlere hükmeder, bunlar da kendilerine bağımlı olanları... Böylece nispeten küçük bir sermaye ile çok geniş üretim alanları denetim altına alınır.

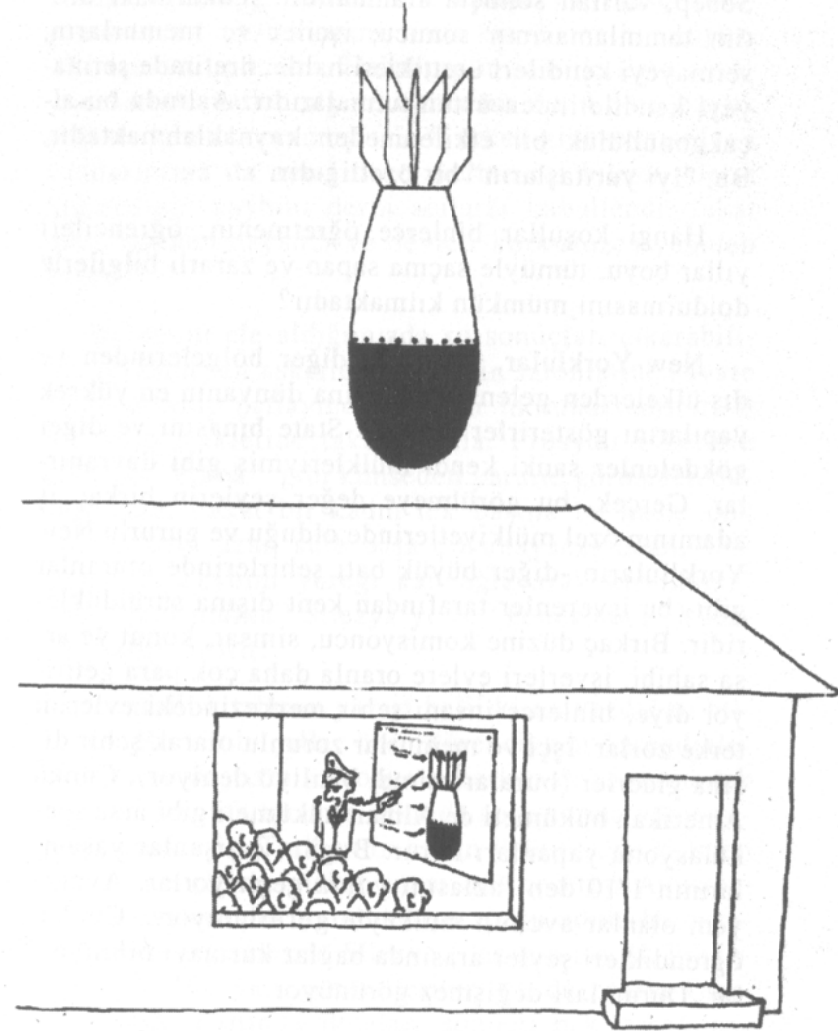
4

Bize yabancı olan bir sürü amacı gerçekleştirmemiz olağandır. Öğrettiklerine, öğretmenlerin yabancı olması gündelik bir olaydır. Bir insanın bir şeyler yapıyor olması, o işle ilgili bir bilinç sahibi olması gerektiğini göstermemektedir. Yani bir kişinin bir şeyi yapması ne yaptığını bilmesi demek değildir.

Bilmediği amacı gerçekleştirmek, genellikle makinelerin özelliğidir. Bir araba hedefine "bilmeden" ulaşır: O yönetilir. Makineler gibi davranmamızın olağan birşey olmadığı çok açık.

Konuşmak en çok karşılaşılan insan davranışlarından biridir. İnsanların konuşurken söylediği şeylerin çoğu ise yanıltıcıdır: Örneğin bir sürü işçi "Para iş görür" der, halbuki iş gören para değil kendileridir. İşçiler ve memurlar çoğunlukla başkalarından duyduklarını söylerler. Dünyayı tersine döndüren bu düşünceleri nereden edinirler? Okullardaki ve üniversitelerdeki düzenin iktisatçıları da yıllardır aynı şeyleri savunuyorlar; Toprak, sermaye ve emek, "üretim unsurları"dır (üreten) diyorlar.

KARİKATÜR 2

Öğrettiklerinin öğretmenlere yabancı olması gündelik bir olaydır...

Bu anlam çarpıtmalarının neden sonu gelmiyor? Sebep, varılan sonuçta aranmalıdır. Yukarıdaki üretim tanımlamasının sonucu; işçiler ve memurların, sermayeyi kendileri ürettikleri halde, üretimde sermayeyi kendilerinden üstün tutmalarıdır. Aslında bu alçakgönüllülük bir etkilenmeden kaynaklanmaktadır. Bu, “iyi yurttaşların” bir özelliğidir.

Hangi koşullar binlerce öğretmenin, öğrencileri yıllar boyu, tümüyle saçma sapan ve zararlı bilgilerle doldurmasını mümkün kılmaktadır?

New-Yorklular, ABD'nin diğer bölgelerinden ve dış ülkelerden gelen konuklarına dünyanın en yüksek yapılarını gösterirler. Empire-State binasını ve diğer gökdelenler sanki kendi mülkleriymiş gibi davranırlar. Gerçek, bu görülmeye değer şeylerin birkaç iş adamının özel mülkiyetlerinde olduğu ve gururlu New York'luların -diğer büyük batı şehirlerinde oturanlar gibi- bu işverenler tarafından kent dışına sürüldükleridir. Birkaç düzine komisyoncu, simsar, konut ve arsa sahibi, işyerleri evlere oranla daha çok para getiriyor diye, binlerce insanı şehir merkezindeki evlerini terke zorlar. İşçi ve memurlar zorunlu olarak şehir dışına giderler (buralara şimdi banliyö deniyor). Çünkü Amerikan hükümeti de Alman hükümeti gibi arsa spekülasyonu yapanları korur. Bugün, çalışanlar yaşamlarının 1/10'den fazlasını yolda geçiriyorlar. Avcıya yem olanlar avcının mülküyle gururlanıyor... Çünkü, öğrendikleri şeyler arasında bağlar kurmayı bilmiyorlar. Durumları değişmez görünüyor.

Bir Batı-Alman ortaokul kitabında Kraliçe Maria-Teresa üzerine şu cümleler var: “II. Frederik'in bu büyük rakibesi, neşeli bir kadın, inanmış bir Hristiyan ve 16 çocuk anasıydı. Maria-Teresa kendisini tamamiyle ailesine adanmıştı, fakat hükümdar olarak

yeri, onu yüce bir siyaset uğruna çabalamaya zorluyordu. Habsburg hanedanının Avusturya veraset savaşı sonunda kurtarılmasını, onun enerjisine borçluyuz. 23 yaşındaki prenses, Habsburg mirası ile ilgili savaşı cesaretle üstlenmiş ve hanedanı uzun süre büyük güçlere karşı savunmuştur... O erkek gibi savaşırdı ve yandaşlarına da aynı inancı vermesini bilirdi. Gerçi Silezya'nın kaybını derin acılarla kabullendi, fakat buna rağmen dayandı ve devleti korkusuzca yeniden kurdu.”

Bu metni ele aldığımızda şu sonuçları çıkarabiliriz: Avusturyalı askerler kraliçenin salonlarında avare avare gezinip patlayıncaya kadar tıkmaktadırlar. O ise uzun eteklerine takıla takıla, Prusyalı askerlere karşı bir “erkek” gibi kimseden yardım görmeden dövüşmekte. Fakat bir kadın tek başına bu kadar çok Prusya'lıyla uzun süre başa çıkamayacağından, “Silezya'nın kaybını yüreği kan ağlayarak kabullenir” yani “özel mülkü” Silezya'yı ve “kendi malı” Silezya'lılarını yitirir.

Bu tarih kitabının yazarı belli ki ne yazdığını bilmiyor. Bu kitabı yıllar önce öğrenciyken öğrendiklerine inanarak yazmış. Kopya çekerken de kafasına tek bir soru bile takılmamış. Okulda soru sorma yöntemini öğrenmemiş. Tarihçinin bütün üzüntüsüne rağmen “derin inançlı memleket anası”nın cesareti Avusturyalı askerlere pek yaramamıştı, çoğu adına bu cesaret ölümle sonuçlandı. Silezya'lılar için ise, II. Frederik'in ve Prusyalı generallerinin ya da Maria-Teresa'in baskısı altında olmaları, sonuçta pek farketmezdi herhalde.

Bu ahmakça masalın anlamı, sonucunda yatmaktadır. Sonuç, öğrencilerin gerçekdışı bir şeyi gerçek sanmaya alışmalarıdır. Ve okul, onlara haksızlığın

haklılık olduğunu öğrettiği oranda, öğrenciler de belli bir azınlık için, sağlık ve yaşamlarını da içeren fedakarlıklar yapmaya şartlandırılırlar.

Çocukluktan gelen alışkanlıklar çok köklüdür. Bugün Gunter Sachs'ın özel mülkiyetinde bulunan fabrikaların işçileri, alın teriyle kazandıkları parayı, bu adamın kumara nasıl yatırdığını ve kadınlara nasıl yedirdiğini okurlar. Ve bu haberleri okurken öfkelenmezler. Kendi emeklerinin ürününü, bu tüccar-zamparanın ne yaptığını, emeklerini çarçur ederken ne kadar becerikli ve zarif davrandığını, gazete sahiplerinin sunduğu renkli baskılarda keyifle okurlar. Okulun, zamanında öğrenci iken o insanlara enjekte ettiği itaat masalları artık tesirini göstermeğe başlamıştır. Gunter Sachs'la karşılaştıklarında, dikkati çekme istekleri, yüzüne tükürme isteğinden daha büyüktür. Maria-Teresa'in yüzüne tükürülmez. Yaptığı işin kaymağını hiç yorulmadan gasbeden patrona tükürmek isteyen üretici, "iktidar" (devlet) tarafından engellenir: İşveren onu kovacak, iş bulma kurumu paraca desteklemeyecektir. Kuşatılmıştır o. Onun artık tek gücü yandaşlarının toplu grevidir. Bütün bunlardan anlıyoruz ki, tükürmek bir işe yaramaz.

Gunter Sachs'la Mari-Terez aynı bokun soyudur.

Hamburg'un gecekondualarında yaşayan bir çift, çocuğuna Prenses Süreyya'nın adını takmış, çocuk geri zekalılar okuluna gidiyor: bu, aslında kibarlıklarını, yersiz yurtsuz insanların varlığına borçlu olan kibar insanlara karşı, yersiz yurtsuz insanların bir saygısıdır. Süreyya, fabrikada çirak olacaktır. Yaşamında bundan fazlasına yer yoktur. Onun yaptığı iş yalnızca Siemens ailesinin bir akrabasına ya da bir başka fabrikatör ailesinin yakınına yılda bir Mercedes otomobil alabilecek kazanç sağlayacaktır. Oysa, bu

Mercedes'in bir parçası Süreyya'nın olsaydı, bir ev kiralayabilir, onu döşer ve tatile çıkabilirdi. Ölene dek ismi onunla alay edecektir.

Bir Rus öyküsü şöyle başlar: Bir zenginle bir fakir birlikte seyahat ediyorlarmış. Zenginin bir kısır atı, fakirin de bir kısrağı varmış. Bir gece kısırak bir tay doğurmuş. Tay zenginin arabasının altına yuvarlanmış. Zengin fakire: tayı araba doğurdu demiş..!

5

Akıllı olmamız, aptalca davranmamızı engелеmez.

Bazısı şöyle diyecektir: Dikkat edersem başkalarının amaçlarına alet olmam. Yalnız aptallar başkaları için yaşar.

Davranışlarımızı belirleyen koşulları biz saptamayız. Bu koşullar hakkında bildiklerimiz bize verilen bilgilere bağlıdır. Bize hangi bilgilerin verileceği konusunda ise etkimiz sınırlıdır. Kendimizde eksikliğini duymadığımız bilgiyi aramayız. Belirli bilgileri kullanmaktayız.

6

Çoğu insan, yaşamayı en büyük kazanç sayar. Buna rağmen aynı insanlar bu yaşama kazancını belli durumlarda tehlikeye atmaya hazırdırlar. Bu durumlarda en azından başka kazançlar sağlayacağımız konusunda umudumuz olmalıdır. Umut yeterlidir, güvene gerekmez. Umut bağlanan kazancın belli bir büyüklüğü olmalıdır.

Hangi büyük umut, yaşam sevgisini yok edebilir? Ölüm korkusunun benzeri olmayan gücünü düşünürsek, çoğu insanın, hiç bir kazancı hayatla değiştirecek büyüklükte bulmayacağı sonucu bize çok mantıklı gelecektir. Kötü yaşamak yine de ölmekten iyidir.

İşini kaybeden ve karısı ile çocuklarının geçimini nasıl sağlayacağını bilmeyen adamın öyküsünü biliyor musunuz? Bir sirke gider ve müdüre çok büyük bir ücret karşılığı çadırın en yüksek noktasından, ağ germeden, doğrudan doğruya maneje, yani yere atlamayı teklif eder. Müdür kabul eder. Adamın canına kıyacağına inanmak istemez. Adam ölür, para karısıyla çocuklarına kalır.

Böylesi zorunluluklara hazır insanlara pek rastlanmaz.

20 ile 40 yaş arasındaki bütün erkeklere hayatları karşılığında adam başı yarım milyon mark ödeneceği yolunda bir teklif yapılırsa, büyük bir olasılıkla bir Alman bölüğünü oluşturacak sayıda bile, hayatını satacak erkek çıkmaz. Bundan şu sonuca varabiliriz: İş ölüme geldi mi, insan çok düşünceli ve temkinli oluyor.

Gerçek ise daha farklıdır: Çoğu insan hayatını karşılıksız vermektedir. Vietnam'lıların kurşunlarına hedef olmamak için Amerikan ordusundan kaçan askerlerin sayısı her yıl artıyor. Ama Vietnam'daki Amerikan savaşının başlangıcından beri ölenlerin sayısı bundan çok daha yüksektir: 1971 yılı başında ölü sayısı yaklaşık 50.000 kişiydi. Onların ölümüyle Amerika'da ne sığır eti ucuzladı, ne Amerika'daki siyahların eğitim sorunu çözüldü; ne de su ve hava kirlenmesi önendi. Yoksulluk içinde yaşayan Amerikalıların sayısı hala 30 milyondur. Aralarında ise bu kitle ölümlerinden kazançlı çıkmış olan birini bulmak çok zor.

Buna karşın 50.000 Amerikalının ölümünden, başka bir yolla elde edemeyeceği ölçüde kazançlar sağlamış olan kişiler de var. Onların bu kazancı sağlaması için, 50.000 Amerikalı vurulmalı ya da havaya uçurulmalıydı. 50.000 ölü olmasa da olurdu, 4.000 ya da 40.000 ölü de bu işi görürdü, ama ne var ki savaşta ölümlerin sayısı düşmanla birlikte saptanmaktadır.

7

Amerikan hükümeti savaşmak isteyince, özel silah tüccarlarına başvurur. Silah tüccarları askeri donanımı, tüm silah çeşitlerini, araba, uçak ve gemileri işçilere üretirir ve hükümete satar. Tüccarların silah satışını ve dolayısıyla kazançlarını arttırmaları açısından, asker ve erzak yüklü gemilerin batırılması en iyi çözümdür. Buna Vietnam savaşında pek rastlanmaz. Fakat yol boyunca mayın tarlalarında kamyonlar sık sık havaya uçarlar. Bu, silah fabrikatörleri açısından çok iyidir.

Bazen, düşman hükümet de askeri malzeme satın almak üzere bu tüccarlara başvurur. I. Dünya savaşında İngilizler Alman askerlerini Krupp patentli bombalarla öldürmüşlerdi. Ve savaşın sona İngiliz Hükümeti Krupp Şirketlerine bombalar için 100 milyon marktan fazla para ödemişti. Bir bölüm Alman işçisi ve memuru İngiltere'de üretilen Krupp bombaları ile havaya uçarken, sağ kalan işçiler de savaşın sona onarım masrafı olarak, bu bombaların parasını ödemek zorundaydı.

Alman tüccarları, II. Dünya savaşında Adolf Hitler'in askeri siparişlerinden yaklaşık 60-70 milyon mark gelir sağladılar.

Ticaretin amacı, üç koyup beş almaktır. Sattığı her silahla tüccar, o silahın bedeli kadar kudretine kudret katar.

Para yalnızca para olarak kalmaz: İşçilerin bin markı tüketime, para babasının bin markı ise mülke dönüşür. Federal Alman Hükümeti de ordusunun donatımını özel silah tüccarlarından sağlar.

Silahlar yıprandığı için sürekli değiştirilmeleri gerekir. Savaş ise, silahları yıpranmaya fırsat vermeden yok eder. Silah modelleri daha çabuk eskisin diye, silah fabrikatörleri barışta da sürekli yeni tip silahlar üretirler. Her yıl hükümetimiz paramızın 8 ila 10 milyar markını, askeri malzeme ve silah üreten belli bir emek tüccarı grubuna (Flick, Ötker, Thyssen, Siemens ve başkaları gibi) verir.

Bu tüccarlar tek bir dişliyi, tek bir fişegi, tek bir kasketi ve de tek bir namluyu, malettikleri fiyatın daha fazlasını kazanmadan satmazlar: Servetleri her siparişte biraz daha büyür. Bu, silah üretmeyen tüccarlar için de geçerlidir. Ama silah fabrikatörlerinin serveti hepsinden daha hızlı büyür.

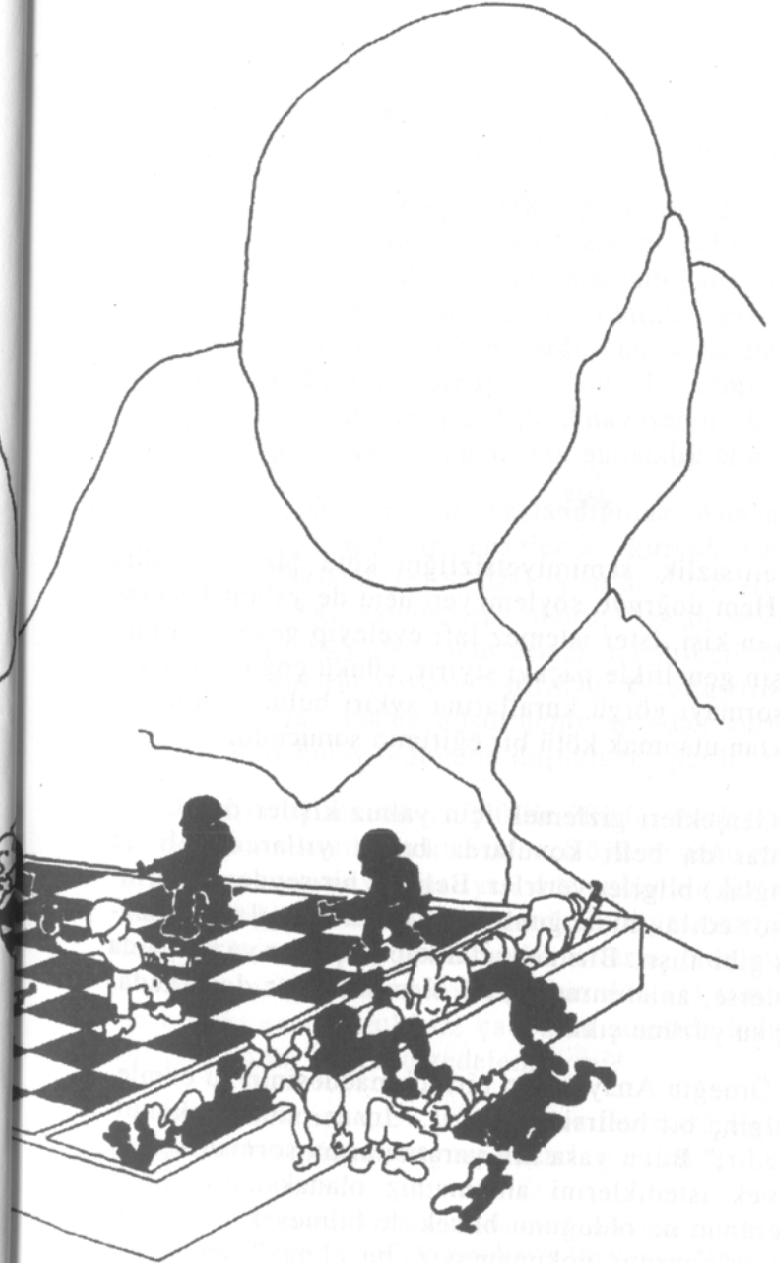
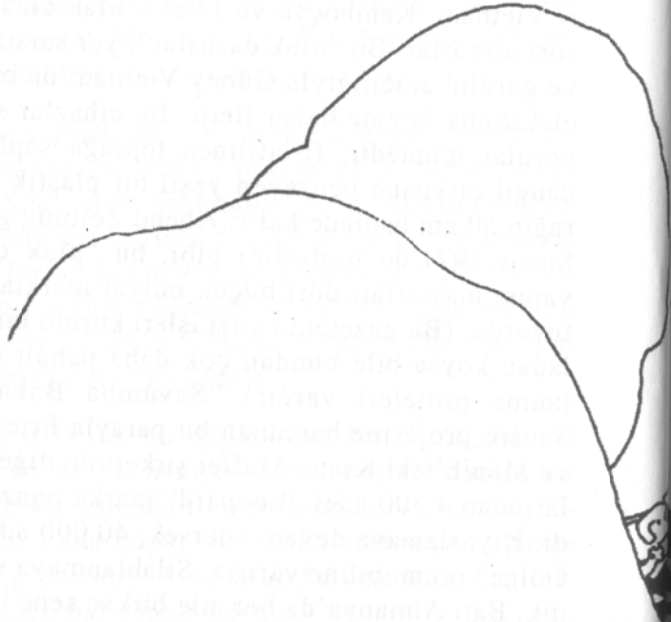
Dünyanın en pahalı otomobillerinden birinin fiyatı 120.000 marktır. Bu, Rolls Royce şirketinin "Gümüş Gölge" adlı otomobilidir. Otomobil, elektrikle ayarlanan ön koltuklarla, İngiliz derisi bir döşemeyle, yün halılarla, otomatik yükseklik ayarlayıcısıyla donatılmış, pencere kenarlarında ve kapılarda ceviz ağacı kullanılmıştır. Bütün dünyada "Gümüş Gölge" satın alanların sayısı yılda bini bulmazken; Volkswagen arabaları bir milyondan fazla satılır. Rolls Royce ara-

balalarının seçkinliği, efsaneler yaratmıştır; Örneğin, eğer bir Rolls Royce yolda bozulursa, herhangi bir araba gibi değil, insan bakışlarından sakınılsın diye bir mobilya kamyonunda taşınır.

Böyle bir araba bize çok pahalı gelir. Ama bir memurun yırtıcı kedi diye adlandırdığı Alman Ordusu panzerlerinin her biri, "Gümüş Gölge"nin dokuz adedinin fiyatına eşittir. Amerikan askerleri 1967'den beri Vietnam, Kamboçya ve Laos'a ufak cihazlar (Sensor) atıyorlar. Bu "ufak casuslar"; yer sarsıntıları, ses ve gürültü aracılığıyla Güney Vietnam'da bulunan bir elektronik beyine haber iletir. Bu cihazlar sivri metal borular içindedir, fırlatılınca toprağa saplanırlar ve cangıl bitkisine benzeyen yeşil bir plastik anten toprağın 50 cm üstünde kalır. Abend Zeitung gazetesinin Şubat 1971'de bildirdiği gibi, bu "ufak casuslar"ın yapım masrafları dört buçuk milyar marktan fazla tutuyordu. (Bu gazetenin yazı işleri kurulu bir sıfırı fazladan koysa bile bundan çok daha pahalı olan silahlanma projeleri vardır) "Savunma Bakanlığı"mız, Sensor projesine harcanan bu parayla Friedrich Flick ve Münih'teki Kraus-Maffei şirketinin diğer hissedarlarından 4.500 adet "Leopard" marka panzer alabilirdi. Kıyaslamaya devam edersek, 40.000 adet "Gümüş Gölge" otomobiline varırız. Silahlanmaya son verseydik, Batı Almanya'da her aile birkaç sene içinde "Gümüş Gölge" türünden doğru dürüst bir arabaya sahip olurdu.

Yalnızca, yüzbinlerce işçi ve memuru, şehir büyüklüğündeki fabrikaları denetleyen emek tüccarları milyarlık siparişler verebilir.

KARİKATÜR3

Dünya savaşları çeşitli ülkelerin işverenleri tarafından işçilere ve memurlara karşı yapılmış ve onlara karşı kazanılmıştır.

8

Belirsizlik, samimiyetsizliğin kötü bir biçimidir. Hem doğruyu söylemeyen hem de yalanı beceremeyen kişi, ister istemez lafı eveleyip geveler. Buna karşın genellikle paçayı sıyrır, çünkü çoğu insan soru sormayı görgü kurallarına aykırı bulur. Soru sormaktan utanmak kötü bir eğitimin sonucudur.

Gerçekleri gizlemek için yalnız kişiler değil, kurumlar da belli konularda bazen yıllarca belirsiz (muğlak) bilgiler verirler. Belirsiz bir şeyden yeterince söz edildi mi, çoğunluk artık ona anlaşılabilir bir şeymiş gibi alışır. Biri ne kadar kapalı şeyler yazar ya da söylerse, anlatımında gizli olan yanlışlar da o kadar geç su yüzüne çıkar.

Örneğin Anayasanın birinci maddesinin şu cümlesi ilginç bir belirsizlik içerir: “İnsan onuru dokunulmazdır.” Bunu yasa’nın yaratıcılarına sormadıkça ne demek istediklerini anlamamız olanaksızdır. İnsan onurunun ne olduğunu bilsek de bilmesek de, cümle “İnsan onuruna dokunamayız, bu olmaz” der. Fakat bu olur. İnsan onuruna dokunmaktan daha kolay bir

şey yoktur.

Bu yasanın yaratıcıları büyük bir olasılıkla “insan onuruna dokunmak yasaktır” demek istemişlerdir..!

Oysa bunu yasalaştırmak istediklerinde, insan onurunun ne olduğunu açıklamak zorunluluğu duymalıydılar. Hangi işlemlerin onura dokunduğunu ve karşılığında verilecek cezaları somut olarak saptamalıydılar. Bunu düşünmüş olmalıydı, çünkü bu, Federal Alman Cumhuriyeti Anayasasının ilk cümlesidir. Anayasanın yaratıcılarını, daha Anayasanın ilk cümlesinde düşüncesizlikle suçlamak budalalık olur.

Anayasa hazırlıklarına başlandığında, Alman aile babalarının, insanların enselerine kurşun sıkarak onurlarını haklamalarının üzerinden ancak 2 yıl geçmişti. Yasa hazırlayıcıların, onuru, Alman yasasına herhangi bir biçimde sokuşturmak istedikleri seziliyor. İnsan onurunu somutlaştırmayı kararlaştırdıklarında, insanları küçük düşürmenin arkadan vurmaya oranla, daha kolay olduğunu düşünmemişlerdi galiba.

Bir aile 25 senede 80.000 ile 200.00 mark arasında değişen rakamlarda kira öder. Böylece çoğu zaman kira ile oturlan evin maliyeti ödenmiş olur. Ev sahibini ödediği kiralarla yeni bir ev sahibi yapmak; polis zoruyla buna zorunlu tutulan kiracıların onurunu zedelemeyebilir mi? Aç kalmak ya da Herr Abs (1) için günde bir iki saat karşılıksız çalışmak zorunda kalmak, bir tornacının onurunu zedelemeyebilir mi?

İnsan onurunun, ev sahipleri ve fabrikatörlere pahalıya mal olduğunu anayasa yazarları anlamışsa benzi-

(1) Herman Josef Abs: Federal Alman Cumhuriyetinin en kudretli adamıdır. Siyasi kudreti, yürüttüğü sayısız iktisadi görevlere dayanır. Abs en büyük Alman özel bankası “Deutsche Bank AG”nin idare meclisi başkanı ve başka tekellerin idare meclisi üyesidir.

yor. Yanlış garsona verilen bahşişi geri alırcasına, insan onurunun gerçek karakteri ortaya çıktıktan sonra, bu ilkeyi tekrar anayasadan çıkarmalı mıydı? Böyle bir soğukkanlığa ihtiyar iki yüzlülerin sınırları dayanamamıştır. Korumak istemedikleri şeyleri dokunmaz gösteriyorlardı..!

Okullarımızda öğrencilere verilen ders konuları insandan uzaklaştıkça, daha kesin ve açık oluyor. Konular ne kadar yararlıysa o kadar anlaşılmaz oluyor. Eğitimciler ve kitle haberleşme araçları özellikle toplum düzeni ve devlet diye adlandırdıkları, kısacası iç ve dış yaşamımızın tümünü yöneten kuvvetler hakkında konuşurken oldukça kapalı şeyler söylüyorlar. Okulların bize devletin niteliği üzerine verdiği bilgiler gereksiz ve sıkıcıdır ve de düşüncemizin gelişimini önleyen, altından güçlükle kalkabileceğimiz bir yükür. Can sıkıntısı, başkalarının istekleri olduğunu bilmeden bizim bu isteklerle ilgilenmeye zorunlu tutulmamızdan kaynaklanır. Ders hiçbir bilgi iletmez, çünkü her şeyden önce başkalarının istediklerini açıklamak zorundadır. Öğretmen bizim isteklerimiz doğrultusunda bilgiler verseydi, daha önce öne sürdüklerini, yani dersi sıkıcı ve anlaşılmaz kılan bilgileri yadsımak zorunda kalırdı. Parlamentoda 520 ya da 508 milletvekili bulunup bulunmaması, hangi partinin daha çok sandalye sahibi olduğu önemsizdir. Böylesi ayrıntılar bilgi iletmez, tersine bilgileri gizler.

Bizce, milletvekillerinin kararlarını nelerin etkilediğini ve yetkilerinin sınırını öğrenmek daha ilginçtir. Farklı kesimlerden bir çok milletvekili, sonucu başkalarınınca daha önceden saptanmış oylamalarda, sadece parmak kaldırdıklarından yakınmışlardır.

Okullarımızdaki bu durum, öğretmenlerimizin suçu değildir. Aralarında bir çoğu, devletin niteliği üze-

rine çok az şey bilir. Belirsizlik tüm kurumlarca-yukarıdan aşağıya-iletiliyor. Eğitimcilerin devlet ve hukuk hakkında bilgisizliği, bu konuların bize çok yararlı olduğunu kanıtlamaktadır.

Devletin partiler üstü olduğu, fakir zengin ayrımı yapmadığı, bize verilen dersleri hazırlayanların en beğendikleri tezdır. Hepimizin buna katılıyor olması, tezi özellikle önemsediklerinin kanıtıdır. Şu cümleyi herkes bilir: Bütün insanlar yasa önünde birdir. Devlet mekanizmasının en önemli parçalarından biri de yargıçlık makamıdır. Öğretmenlerimizin yargıçlar hakkındaki klasik anlatımı şöyledir: Sağ (doğru) tarafta devlet haklarını koruyan adam yani savcı; diğer tarafta ise sanık ile avukatı bulunur. Ortada ise partiler üstü yargıç oturur. O kimseye bağımlı değildir, yasalara göre yargılar der öğretmenlerimiz. Ancak asıl sorun da onun yasalara göre yargılıyol olmasıdır.

Yasalar insanlarca yapılır. Kimse kendine karşı yasa yapmaz. Bir yoksulun aklına, "çalmamalısın" demek gelmez. Zengin, önce kendi varlığıyla hırsız yaratır, sonra da hırsızlara karşı yasalar yapar. Başkalarının malına yönelen hırsızlıktan korkar. Oyunun kurallarını koyan, kendisini kazançlı çıkaracak kuralları belirler. Bu durumda oyunun kuralını belirleyenlerin kendilerine oyunu kaybettirecek kurallar saptamaları beklenemez.

Vietnam'lı çiftçiler Amerikalı generallerin saptadığı oyunun kurallarına göre oynasalardı, kendi kendilerini öldürmeleri gerekirdi. (2)

(2) Güney Vietnam nüfusunun % 90'ı tarımla uğraşır. 6.000 büyük toprak ağası tarım sahalarının yarısına, 3 milyon ufak çiftçi de diğer yarısına sahiptir. Güney Vietnam Millet Meclisi'nin 123 milletvekilinden 117 (%95)'si büyük toprak ağalarının çıkarlarını korur. Amerikalı generaller büyük toprak ağalarının çıkarlarını temsil eder. (1964 yılı sayılarına göre)

Yasaları kimin yaptığını bulmak istiyorsak, bu yasaların sonuçlarını gözlemeliyiz. Ev sahibi olmak isteyenler, ancak konut değerinin beş ile on katı haraç ödemeyi kabullenirlerse, konutlarını kullanabilirler; bu da, konut şirketleri, bankalar, arsa vurguncuları ve kiralık konut sahipleri hesabına, konut yapımı için gereken süreden beş ile on kat fazla çalışmak demektir.

Eğer halk, anayasanın ona verdiği haklara gerçekten sahip olsaydı, sonuçları eşkiyalıktan farksız olan yasalar yapılmazdı. Anayasanın anlattıklarına güvenilmez. Anayasa yalan söylemektedir.

Öğretmenlerimiz Yunan tarihinden söz açınca, sınıflarda ruhani bir hava eser. Öğretmen kuşakları, yıllar boyunca insanları hor gören bir yüzeysellikle Atina devletinin toplumsal ilişkileri üzerine saçmalayıp dururlar. Atina devletinin olağan manzarasını kendi ilişkilerimize uygularsak, Federal Alman Cumhuriyeti gerçek anlamda demokratik bir devlettir, çünkü 1.600 milyoner her istediğini yapmakta serbesttir. Her yetişkin Atinalı erkek yurttaş başına 18 köle düşüyordu. Okul kitaplarımızda Atina'daki toplumsal ilişkiler anlatırken, 365.000 kölenin varlığının unutulması, birtakım şeylerin gizlendiğini düşündürüyor ister istemez. Mantık yasalarına göre, Atina eğer demokratik bir devlet ise, 365.000 kölenin insan olması mümkün değildir!

Atinalı yargıçlar yasalara çok sıkı uyarlanmış. Ancak bu yasalar 20.000 asalaktan oluşan bir azınlık tarafından 365.000 çalışana zorla kabul ettirilmişti.

Yasaların anlam taşıması için onlara uyulması gerekir. Eğer küçük bir topluluğun istekleri yasalacaksa, bu topluluk çoğunluğu kendi isteklerine uymaya zorlayabilmelidir. Yasa, güvenliğini şiddetle sağlamışsa yasadır. Küçük bir topluluğun çoğunluğa ege-

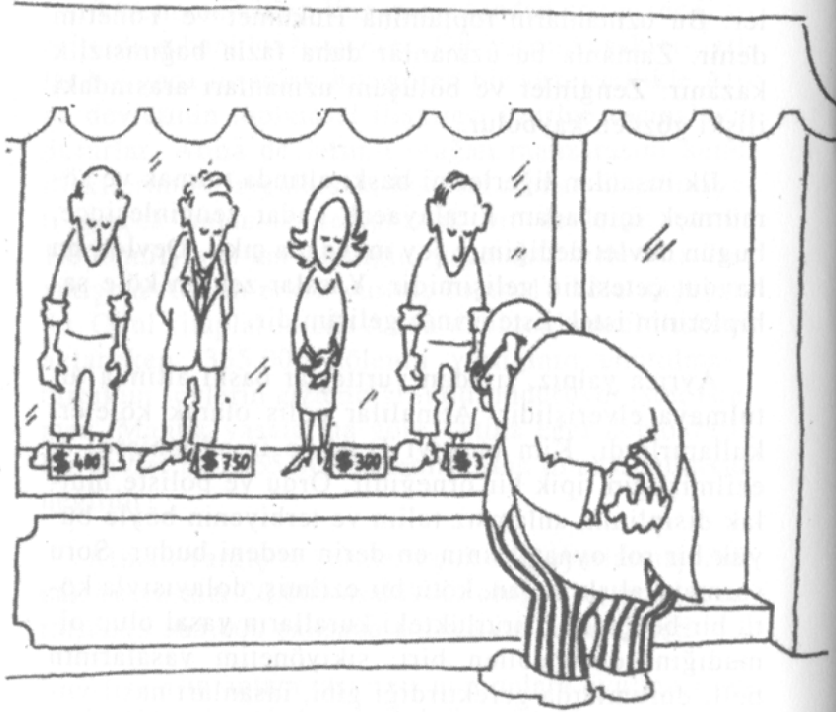
men olması, ancak büyük maddi giderlerle sağlanır. Zenginlik baskının bir koşuludur. Zengin olmayan insanlar satın alamaz; parasız silah da üretilemez. Zenginlik, haydutluk, savaş, kölecilik ya da emek sömürüsüyle sağlanabilir. Eski çağlarda yalnızca kölelerin çalıştığı "fabrikalar" vardı. Çalışma yüzyıllarca kölelikle bir tutuldu.

Egemenlik emek ürünlerinin denetim altına alınmasıdır. Bu sağlandı mı, zenginlik kaynağını oluşturur. Siyaset zenginliklerin bölüşüldüğü yerde oluşur. Tüm siyaset, mal bölüşümünden ibarettir. Zenginler, bölüşüm ve korunmada da kendilerini uzman görürler. Bu uzmanların toplamına Hükümet ve Yönetim denir. Zamanla bu uzmanlar daha fazla bağımsızlık kazanır. Zenginler ve bölüşüm uzmanları arasındaki ilişki gözden kaybolur.

İlk insanlar diğerlerini baskı altında tutmak ve sömürmek için adam kiralayacak kadar zenginleşince, bugün devlet dediğimiz şey meydana çıktı. Devlet, bu haydut çetesinin gelişimidir. Yasalar-zengin köle sahiplerinin istek listelerinin gelişimidir.

Ayrıca yalnız, sıradan yurttaşlar baskı altında tutulmaya elverişlidir. Atinalılar polis olarak köleleri kullanırlardı. Kim baskıyı kendine iş edinmişse, o, ezilmişliğin tipik bir örneğidir. Ordu ve poliste mutlak disiplinin, anlamsız talim ve terbiyenin böyle büyük bir rol oynamasının en derin nedeni budur. Soru sormaya alışkın olan, kötü bir ezilmiş, dolayısıyla kötü bir bekçidir. Yürürlükteki kuralların yasal olup olmadığını düşünebilen biri, sıkıyönetim yasalarının belli durumlarda gerektirdiği gibi, insanları nasıl vurabilir, nasıl süngüler ya da işçilere nasıl ateş edebilir? Alman polis ve ordusunun bugünkü eğitiminde, yine aynı köle terbiyesi uygulanıyor, yoldaşlarına iha-

KARİKATÜR 4

İnsan onuruna dokunmak yasaktır!

net eden bekçiler kullanılıyor. Nazilerin toplama kamplarındaki en güvenilir bekçiler tutuklulardı. (Ordunun demokratikleştirilmesi, dışa karşı çarpışma gücünü, savunma sırasında değil, yalnız saldırı savaşlarında azaltır; Demokratikleşme, herşeyden önce içe karşı çarpışma gücünü azaltır.)

Geçmişte, bildik hiçbir insan toplumu yoktur ki, devlet, azınlığın çoğunluğunu ezdiği bir mekanizma olmasın. Bu, Atina ve Romada'ki köleci toplumlarda olduğu gibi, feodal toplumlarda da böyledir. Serfler ayaklandıklarında, o zamanki efendilerin ideologu Martin Luther: "Nasıl kuduz bir köpeği öldürmemiz gerekiyorsa, bunlar da (yani ayaklanan köylüler) her yerde böyle vurulmalı, parçalanmalı, gırtlaklanmalı ve bıçaklanmalıdırlar" İşte sahte sofuslar; yasa, düzen, yargıç, cellat, polis ve askerlerin yardımıyla bunları gerçekleştirdi. Kiliseler bugün bile egemenlik tanrıdan gelir, diyorlar. Oysa kilisenin tanrısı egemenlikten gelir demek daha doğru olurdu.

Geçmişte devletin, azınlığın çoğunluğu ezmek için kullandığı bir araç olduğunu eğitimcilerimiz hemen hemen hiç yadsımaz. Ciddiyetle sorulduğunda, Atina demokrasisinden de vazgeçmek zorunda kalırlar. Dahası I. Dünya savaşından önceki Avrupa toplumlarının sömürü toplumlari olduğunu; geçen yüzyıl İngiliz yasalarının çocukların maden ocaklarında çalışarak ölümüne izin verdiğini itiraf edeceklerdir. (İşadamları işgücünü bu kadar çabuk yok etmenin israf olduğunu anlayınca, devlet bu yasaları değiştirdi.)

Bugün okuldan, televizyondan ve gazetelerden edindiğimiz bilgilere göre, demokratik bir ülkede yaşıyoruz. Peki iktidarın çoğunluğun eline geçtiği tarihi nokta hani?

Zenginler ve iktidar sahipleri her zaman, fakir ve

sömürülenlere devletlerin adil olduğunu söylemişlerdir. Devletin tarihi boyunca, ezilenler, bir önceki toplumun ezenleri üzerine açıkça konuşabilmişlerdir. Kendi toplumlarının eleştirisi ise her zaman (çoğunlukla ölümle) cezalandırılmıştır. Topluma yapılan eleştiri ister istemez, yöneticilere yönelen eleştiridir. Yöneticiler, beyinleri de yönetmeselerdi, yönetici olamazlardı.

Yurttaşların çoğalması ve üretim yöntemlerinin geliştirilmesiyle birlikte, zenginlik ve dolayısıyla onu koruyan mekanizma da gelişir. Bu mekanizma daha da karmaşıklaşır. Kudretliler daha kudretlilerle iktidarı bölüşmek zorundadır. Tek başına bir zenginin devlet işlerine karışması, giderek artan etmenler nedeniyle olanaksızlaşır. Zenginler haksızlığın dengesini bozmamak için bu etmenleri önemsemek zorundadır. Aralarında anlaşmazlıklar büyürse, ezilmişlere karşı yerleri tehlikeye düşer. Böylece zenginlerin korunma mekanizması olan devlet, belli bir bağımsızlık kazanır. Devlet yalnızca iktidar sahiplerini mülksüz yığınlardan korumakla yükümlü değildir, aynı zamanda zenginlerin yığınları belli bir biçimde kışkırtıp, yığınların zenginlere karşı ayaklanmasına yolaçmalarını da önlemek zorundadır. Bazen zenginlerin çıkarı uğruna, devletin tek bir zengine karşı cephe alması gerekir.

Devlet mekanizması yalnızca bağımsızlaşmakla kalmaz, üretimin gelişmesi ile büyür ve karmaşıklaşır. Daha çok insan daha çok üretir. Üretim yöntemlerinin geliştirilmesi, üreticiler üzerinde etkisiz kalmaz. Bu gelişmeyle daha kısa zamanda daha çok değer üretirler, diğer taraftan ilerleme, üreticilerden daha fazla bilgi ister. Çok bileni yönetmek güçtür. Batı Alman okullarındaki kadar yetersiz bir öğretim bile, herkesin kendi başına yeni bilgiler bulma ve kitle haberleşme

araçlarının gizlediklerinden yeni olgular çıkarma yeteneğini geliştirir.

Daha büyük zenginlikler yaratmada insanı yetkinleştiren bu özellikler, onun daha çok ezilmesine yol açar.

Üretim yöntemleriyle birlikte, baskı yöntemleri de gelişir. Bu daha incelmış bir mekanizmayı gerektirir. Polis, tutukevleri ve askeri yönetim yeterli olmaz.

Devlet, yurttaşların yeni tür yönetiminde iki gelişimle karşılaşır. Birincisi: Egemenlik mekanizması gittikçe daha karmaşıklaşır ve egemenlik altında tutulanlar için daha anlaşılabilir olur; İkincisi: Kitle haberleşme araçlarının son yıllardaki gelişimidir. Artık ülkemizde televizyon, radyo ve basının erişemediği hiçbir köşe yoktur. Ostfriesland'daki balıkçılarla Fransız İsviçresindeki otel müşterileri, aynı anda hem meclis oturumları hem de reklamlarla şaşkına döndürülebilir. Aşağı yukarı bütün iletişim yöntemleri zenginleşir ve devlet temsilcileri tarafından denetlenir. Sendikal basın da bu baskıya karşı fazla bir şey yapamaz. Sendikal yönetimin bir kısmı egemenlik mekanizmasına aittir. Bu her yerde hazır ve nazır iletişimin mekanizması ve okulun, küçük yaştakilerin korumasız beyinleri üzerindeki etkisi, akıllı insanları bile, ölüm fermanlarını kendi elleriyle hazırlatacak kadar aldatabilir.

Bir yandan devlet işlerinin denetimsizliği yani anlaşılabilirlikleri artarken, diğer yandan bu belirsizliği derinleştirecek devlet olanakları da gelişir. Yasalar ve vergi politikası, insanlara hükmetmede kullanılan bu en önemli iki aracın gizli emelleri hiçbir yoksul tarafından anlaşılabilir. Devlet mekanizmasını anlamayan zenginlerse uzmanların bilgisini kiralayabilmektedir.

Çoğu yurttaşın "devlet partiler üstüdür" tezini dü-

şüncesizce kabullenmelerinin nedenleri; işlerin yoğunlaşmasıyla devletin eriştiği görelî bağımsızlık, belgelerin anlaşılma zıllığı ve devletin beyinler üzerindeki yoğun etkisidir. Tez haklıdır, ama devlet birinin üstünde ötekinden daha yüksek duruyor.

“Azınlığın egemenlik aracı olan devlet, çoğunluğun eline mi geçti?” sorusu, devlet temsilcileri ve işveren gazetelerin kanıtlarını kabullenirsek, yanıtlanamaz. Çoğumuzun bilgisi böyle kanıtları teker teker çürütmeye yetersizdir. Eğitimcilerimize ya da televizyon yorumlarına kulak vermekle, demokratik bir ülkede -Atinalıların tersine- yaşayıp yaşayamadığımızı saptayamayız.

Gördüğümüz eğitimin sonucu olan bu sorunun tartışılmasında düşünülen çaresizlikten, yasaların sonuçlarını, eğitimin sonuçlarını, kitle haberleşme araçlarının ilettiği bilgilerin sonuçlarını incelemekle kurtulabiliriz. Resmi belgeleri anlamamız gerekmez, bunların neyi etkilediğini öğrenmemiz yeterlidir, böylece neyi etkilemeye zorunlu olduklarını anlarız. Şu büyük sözün anlamı budur: Bir şeyi meyvasından tanıyacaksın.

9

1914 yılının yaz sonunda başka devletlerin yurttaşlarını öldürmek üzere ailelerini terkedenler, aslında Krupp'un altın kenefi uğruna şehit oldu. Bir barışseverin son yirmi yılı içeren fotoğraf koleksiyonu var. Resimlerde, sağ kalan askerlerin yüzleri paramparça. Bunlara az rastlanır, çünkü yaralılar tanınmaz hale gelen yüzleriyle insanları korkutmamak için evlerinden çıkmazlar. Böyle bir yüz taşımak zorunda kalan biri, “yurdu için kendini feda ederek” bir fabrikatörü biraz daha zenginleştirmekten, dolayısıyla da kudretini artırmaktan başka bir şey yapmamıştır. Başkalarının amaçlarına araç olmuştur o. Yaptıklarından hoşnut olması bir yanılgıydı. Kudretlinin altın bokevi için yüzünü parçalamak kendi yararına değildi elbet.

Bazı durumlarda insanın, davranışlarının nedenlerini kavrayamadığını ve de bundan zarar görmediğini anlatmıştık. Ama iki dünya savaşını başlatan Alman hükümetlerine karşı gösterilen itaat bu tür davranışlardan değildir. Alman işçi ve memurlarının başka bilgileri olsaydı -kendileri ve ailelerinin yaşamları için yararlı olanı gösteren bilgiler- silahlarını alır,

Nazilere, hükümet üyelerine ve silah fabrikatörlerine karşı doğrultulardı. Vietnam köylü ve işçilerin top- rak ağalarına yaptıkları işte budur.

O zamandan kalma bir sürü mektuplar ve belgesel filmlerden, genç erkeklerin coşkusuyla mermi yağmuru- na doğru koştuklarını biliyoruz. Bu belgelerin ince- lenmesiyle, yaşamlarına neden bu kadar az değer ver- dikleri bir anda öğrenilemez. Sık sık “anayurt” ve “büyüklük” sözü geçtiği için, okuyucu bu mektuplar- dan pek bir şey anlamaz. Bu insanlar makinalaşmış- lardı. Ölüme giderken hiçbir özel amaçları yoktu. Birkaç yazar dışında, tüm Alman aydınları, yazarları, Alman Kayzerinin savaş ilanı karşısında büyülenmiş- lerd.

Sözleri o kadar cesurcaydı ki, eğitim plancılarımız bugüne dek okuma kitaplarımıza alamadılar.

Milyonlarca ölü ve sakat bir yana: Savaş sonrası Almanya, Birinci dünya savaşından sonra olduğu gi- bi daha küçülmüştü. Alman işçileri daha önce zorun- lu olmadıkları halde, savaştan sonra talaş yediler. II. dünya savaşından sonra milyonlarca ev yerle bir ol- muşt. Ölü sayısı da 55 milyona yükselmişti: Birkaç yüz tüccarın servetinin büyümesinden başka hiç kim- se için bir yarar sağlanmamıştı. Azınlığın büyüyen serveti, çoğunluğun bağımlılığını kuvvetlendiriyordu. (Birinin sahip olduğu üretim yerleri ne denli büyük ve sayısızsa, denetimdeki işçiler ve memurlar da o denli çoktur.)

Peki ne zaman kendi amaçları ve ne zaman başka- larının amaçları uğruna öldüğünü anlamak için orta derecede bir zeka yeterliyse, o zaman bu savaşta ne- den zeki Almanlar da ölmüştü. Buna verilen karşılık şudur:

“Almanya’nın savaşı kaybedeceğini bilemezler- di”. Bu, yeni yargılar çıkarabileceğimiz güzel bir yan- ıttır. Bu yanıt “Almanya savaşı kazansaydı, ölümler yalnız ordu müteahhitlerine değil, sağ kalan Alman işçi ve memurlarına kazanç sağlayacaktı” anlamına gelmektedir.

Hangi kazançlar?

Çalıştığı fabrikanın alanın büyümesi, lehimci bir kadına ne gibi yararlar sağlayabilir?

İngiliz ve Fransız işçilerinin durumu, II. Dünya savaşından sonra, “yendikleri” halde daha kötüydü. Galibiyete gelince, onu bir ülke diğerine karşı kazan- maz. Savaş yoluyla kudret ve gelir kazananlar, aslında savaşta kudret ve gelirlerini ya da hayatlarını kay- bedenleri yener. Amerikalı tüccarlar Vietnam’da Amerikalı işçileri yeniyor.

Bir başka ülkenin ele geçirilmesi sağ kalan işçi ve memurların gelirlerine zam getirse bile; bu hiç kimse- nin kendini vurdurması için yeterli bir neden değildir. Meslektaşlarının %20 oranında zam alması için sa- vaşta ölümü göze alan bir sürü erkek çıksa bile, işçi- ler savaşı kaybedeceklerdir: Ele geçirilen ülkenin iş- çileri onların ücret zamlarını ödemek zorunda kala- caktlardır. Kazançları, yabancı meslektaşlarının sömü- rüsüne dayanacaktı. Yeniden savaşılsaydı, sonuçta kurban yine iki tarafın işçileri olurdu.

Düşman generalleri zaferi bize garanti etseler bile, savaşmak yararsız olurdu. I. ve II. Dünya savaşları çeşitli ülkelerin işverenleri tarafından işçilere ve me- murlara karşı yapılmış ve onlara karşı kazanılmıştır.

Neden Alman işçileri ve Alman aydınları 1974 yı- lında, her ne olursa olsun, asker olmanın yanlış oldu- ğunu hesaplamadılar? Neden o zaman İşçi Partisi, Al-

man Sosyal Demokrat Partisi, Reichstag'a hükümetin savaş kredilerini onayladı?

Bu paranın katettiği yolu düşünersek, hükümet, bir yasayla tüm ücretli ve aylıkçıları ücret ve aylıklarının bir kısmını yurt adına doğrudan doğruya Siemens, Thyssen, Krupp, Flick ve başkalarının hesabına yatırmalarını sağlasaydı, iş daha da basitleşmiş olurdu. Hükümet, pekala milyoner yaranına bir hayır haf-tası da düzenleyebilirdi.

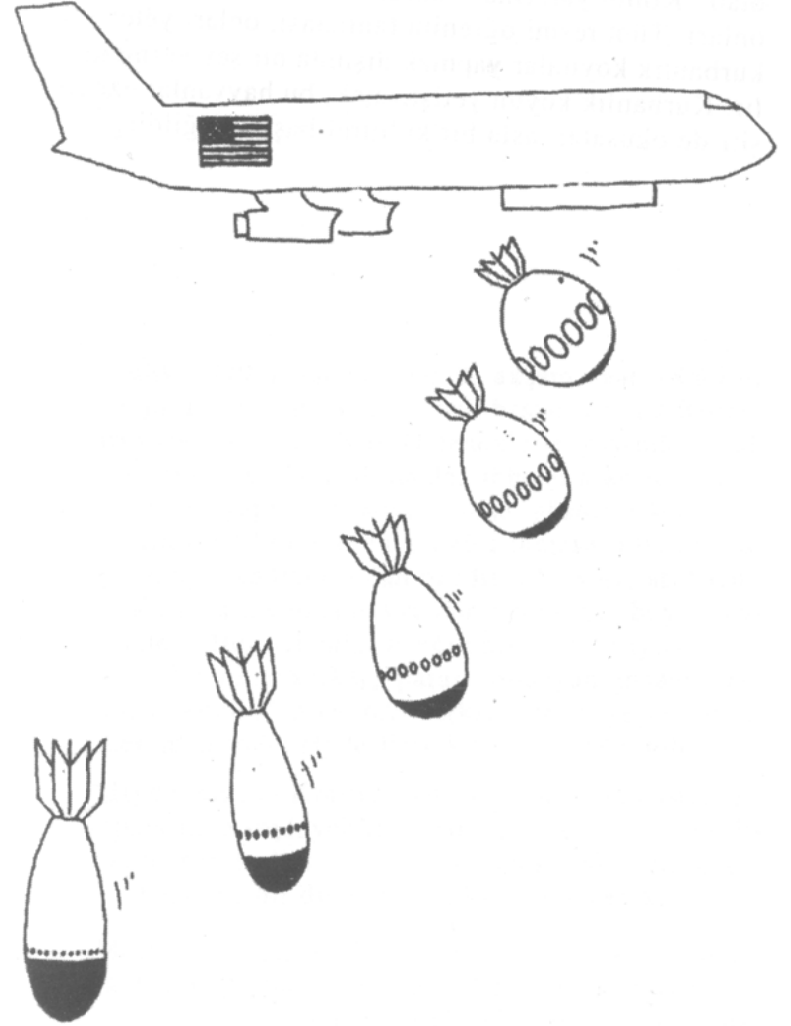
Her iki Dünya savaşı sonunda, delice ve kanlı bir dolambaçla erişilen şeyler bunlardı. Emek ürünlerinin birkaç büyük işverene doğrudan doğruya dağıtılması işçilerin hoşuna gitmeyecekti. İşte bu durum savaş dolambacını gerektirdi.

Bu yüzyılda birkaç yüz işadaminin kazancından başka 60 milyon insanın uğruna yaşamını kaybettiği bir kazanç yoksa, ölüm korkusunun insanları başkalarının amaçlarını gerçekleştirmek zorunluluğundan korumadığı doğrudur. Delice olan farkedilir: Onu tanımaya gerek yoktur.

Yaralanmayacağını ümit eden birinin kalbine bıçağı sapla. Yalnızca çıkarlarımızın dikkatlice hesaplanması bizleri, bile bile girilen intiharlardan korur.

Ailelerimizin ve dedelerimizin gittiği okullar onlar için öldürücüyüdü. İnanıkları gazeteler ve radyo kurumları intihar yollarını gösteriyordu. Onlara yaşamları ve ailelerinin geçimi için gerekli olan bilgi ve düşünme yöntemlerini öğretmediler. Ailelerimizin ve dedelerimizin gözleri öylesine kamaşmıştı ki, kasaplıklarını ve kurbanlık koyun gibi kesilmelerini yararlı bir işmiş gibi görüyorlardı. Ne için kullandıkları konusunda yargıya varmalarında kendilerine yar-

KARİKATÜR 5

Sattığı her silahla tüccar, birkaç mark daha fazla kudret toplar...

dımcı olabilecek hiçbirşeyi öğrenmemişlerdi. Bu yüzden onlarla makinalar arasında bir benzerlik vardı. Okul tüm önemli olaylarda hayatlarını kurtaracak olan “Kimin yararına?” sorusunu sormaya alıştırmadı onları. Tüm resmi öğrenim tantanası, onları yetenekli kurbanlık koyunlar yapmak dışında bir şey vermemiştir. Kurbanlık koyun yetiştirmek, bu hayvanlar ezberde şiir de okusalar, asla bir kültürel başarı değildir.

10

3 Aralık 1970 Perşembe günü, akşam saat 18.40’da ikinci televizyon kanalı “Taçlı başlar, Büyük Britanya Kraliçesi II. Elisabeth-Geleneklerle yaşamak” adlı bir program yayınladı. Ekranda; nöbetçi askerlerin kraliçe önünde yaptıkları soytarlıklar gösterilirken, spiker: “Kraliçe Elisabeth en zengini olmasa bile, dünyanın en zengin kadınlarından biridir... 50 yarış atı barındıran ahır var... Güzel hayvanlar, hepsi aynı boy ve aynı renkte... Her yıl atların eğitimine 55 milyon mark harcar” diyordu. Spiker, parası olmayan insanlardan “sıradan ölümlü” diye söz ederken gırgır geçmiyordu. Bu metinden sonra Hyde-Park kısaca tanıtılıyordu:

“Hyde-Park’ta Krallığa sataşmadan herkes istediğini yapabilir ve söyleyebilir.” Bir tören sonunda: “Kraliçe geçen her birliği selamlıyor... dokunaklı bir görünüm... Onun demir disiplini alkışlamak gerek.”

Metnin yazarı, sanki nöbetçi askerlerin yararsız kukla hareketlerinin zorluğuna Kraliçe katlanıyormuş gibi, Kraliçe’nin “demir disiplini”ni alkışlıyor. Sanki Grundig Şirketinde yürüyen banttaki işinden az önce paydos eden işçi kadın oymuş gibi. Hitler’in içki ve sigara içmediğini öğrendiklerinde, bazı ailelerimizin gözlerini kör eden işte bu hayranlıktır. Eğer bütün yaşam

bir zevkse, bazı zevklerden vazgeçmek, marifet değildir.

Kraliçenin dünyanın en zengin kadını olması programcıyı rahatsız etmedi. Altı bin İngiliz ailesinin geçimini sağlayan bu kadar çok parayı Kraliçenin her yıl sayısız eğlenceleriden birine harcaması, onu ilgilendirmiyor. Kraliçenin neden insanların eğitimine her yıl 55 milyon mark harcamadığını sormayı düşünmedi. Onun için olağan olan şey akla sığmayandır. Kendisinde kurus olmadığı halde, Kraliçenin zenginliğinden dolayı seviyor. Onun beyni tam bir yurtaş beynidir.

Böyle bir metnin yazarını azarlamak hiçbir yarar sağlamaz. O delice ilişkilerden söz ediyor, fakat deliliğini göremiyor. Toplumsal mekanizma hakkında bilgisi yok. O, "Hyde-Park'ta geniş fikir özgürlüğüne rağmen Krallığa sataşılmadığını söylüyor, ama bu yasakla, Kraliyet serveti arasındaki ilintiyi görmüyor. Konuşma özgürlüğünün, saray serveti üzerine hiçbir tartışmaya yol açmamak için kısıtlandığını görmüyor. Tartışma, yurtaşları bu serveti haklı gösteren nedenler bulmaya zorlamak demektir. Fakat Kraliçe zenginliğini haklı çıkarıcı hiçbir neden olmadığını bildiğinden, Krallık servetinin kaynağı ve anlamı üzerine tartışılmasını yasaklamıştı.

İnsanlar tartışırken, kendileri gibi düşünen başka kişiler de olduğunu saptarlar. Bu onların kendilerine olan güvenlerini kuvvetlendirir. Dayanışma içinde kazanılan pratik, eyleme dönüşür. Eylem tartışmayı getirir. Kraliçe'nin köpeklerinin gümüş tabaklarda yemesinin domuzluk olduğunda herkes birleşse bile, bu elden geldiğince gizlenmelidir.

Beynini kendi yapmadı diye spikerin tepesine binmek anlamsızdır. O çıkarlarını bilmiyor; Belki de Kraliçe'ye nöbetçi askerden daha yakın olduğunu düşünüyor. Hergün yapılan benzeri yayınlar, Adolf Eich-

mann'ın (3) okula başladığından bu yana, derslerimizde aşılana temel eğilimlerin hiç değişmediğini kanıtlamaktadır.

Böyle röportajları milyonlarca insan görüyor ve duyuyor. Bu türden yayınlar çok sayıda seyircinin izleyebileceği zamanlarda yapılıyor. Televizyonun zoruyla, topluma karşı işlenen suçları güzel bir tabloymuş gibi seyretmeye alıyorlar. Kraliçe atın üstünde omuzlarını nasıl tutuyor? Etkileyici olan budur. Kraliçe nöbetçi askerlere kaç para veriyor? Kaç saat maskaralık yapmak ve esas vaziyette durmak zorundadırlar? Nasıl yaşarlar? Neyi-Neden beklerler? 55 milyondan seyislere kaç para düşer. Seyislerin çocukları hangi okullara gider? Programcı bunları sormuyor?

Çıkarlarımızı aramayı öğreten bir okul, televizyon yayınlarını nasıl izlememiz gerektiğini göstermelidir. Öğretmenlerimizin böyle bir ders için gerekli deneyleri ve bilgileri yoksa, derslere deneyleri ve bilgileri olan kişiler çağrılmalıdır. Federal Alman Cumhuriyeti'nde böyle bir dersi öğretecek bilgilere sahip insanların sayısı çoktur.

Okulda olduğumuz sürece, bu dersin konulmasını istemeliyiz. Okulu bitirince, beynimizin bir kısmı bozulmuştur. Bir düşüncenin kafamıza nasıl geldiğini ne kadar geç anlarsak, bizleri işverenlerin amaçlarını gerçekleştirmek zorunda bırakan düşünceleri de kafamızdan o kadar geç atarız.

Ders programlarını öylesine değiştirmeliyiz ki, okullarda artık şartlanmış yurtttaş üretilmesin.

(3) Adolf Eichmann, 19.3.1906'da doğdu. Reich Merkez Emniyet Bürosu görevlisi. Yahudi Bürosu şefi. SS Hücum Taburları Yüksek Komutanı. III. Reich'da 5 milyon yahudinin öldürülmesini düzenledi ve denetledi. 31.5.1962'de Kudüs'te idam edildi.

11

Bir insanın şu cümleyi **doğru** bulmasını bekliyorsak: “Banka soymak, banka sahibi olmaya oranla daha zararsız bir iştir”, ona bir banka sahibine saygı duyacak ve bir banka soyguncusunun yakalanmasına yardımcı olacak bilgiler veremeyiz. O şu ya da bu iddiayı doğru bulacak **şekilde** programlanabilir. Yıllarca, hergün bir, iki ya **da daha** fazla saat Hamburglu bir gazete tüccarına birkaç saray, basımevleri, hanlar ve boş zaman hediye etmek için çalışanlar ve bu düşüncesizce hediye etmeyi suçlayanları döven insanlar “imal etmek” olanaklıysa, o zaman yanlışları doğru sanan insanlar yapmak da çok kolaydır.

Kişi şu, ya da bu iddiayı doğru sanacak biçimde programlanabilir dersek, “doğru” sözüyle ne demek istediğimizi açıklamalıyız. Biz bunu şöyle tanımlıyoruz:

Bir sürü doğru vardır. Bir iddianın doğru ya da yanlış olması, çıkarımızla ilgilidir.

Büyük banker Hermann Josef Abs bir keresinde

şöyle demişti: “Deutsche Bank için iyi olan, Almanya için de iyidir.” Deutsche Bank açısından sahiplerinin her zaman daha çok kazanç elde etmesi, daha çok servet toplaması ve hükümeti daha fazla etkileyebilmesi iyidir. II. dünya savaşında özel odalarda zehirli gazlarla öldürülmeden önce, Auschwitz toplama kamplarında tutuklular ve savaş esirleri Deutsche Bank’ın hissedarları için çalışıyorlardı. SS merkezlerine yapılan zehirli gaz satışından, IG-Farben, tekelin kardeş şirketlerinden biri para kazanıyordu. Bu konzerne, savaşın sonuna doğru BASF, Bayer Leverkusen ve Hoechst Boya Fabrikaları gibi konzerne çıkardı. Auschwitz’de emek ucuzdu, yaşamak için çok az şeye ihtiyaçları vardı. Bedensel yeterliliklerine dikkat etmek gereksizdi, yeterince çalışmadıklarında zehirliyorlardı, çok sayıda yedek insan vardı. Alman askerleri SS’ler ve Alman polisleri fabrikalara gerekenden çok tutuklu sağlıyorlardı, bu yüzden fabrikalar -kısmen Deutsche Bank’ın malı- insan konusunda cimri davranmıyorlardı. Bu Deutsche Bank için iyiydi. Almanya için de iyi miydi? Büyük bankerin gazla zehirlenmediği ve gözcülerin ona dayakla ağır iş yaptırmadıkları düşünülürse, sözü doğrudur. Fabrikalar onun için bir çeşit adadır, Almanya da bu fabrikaların çevresidir. Villasının bahçesi Almanya’dır. O’nun bugün de bantta durması gerekmez. Yukarıda sarfettiği söz yalnızca banka ya da fabrika sahibi olan insanlar için doğrudur.

Çoğumuz için Abs’ın sözü yanlıştır. Bizim bankamız yoktur, hesabımıza çalışan da yoktur. Hiçbir polis ya da Federal Alman askeri bizim için insan yakalayıp hesabımıza çalışsın diye dayak atmaz. Bankerin ileri sürdüğü iddia bizim çıkarlarımıza uygun değildir.

Tüm sorunları aydınlatan ışık, çıkarımızdır. Çıka-

rımızı tanımazsak en kolay toplumsal ilişkileri bile anlamayız, çoğu ders saati verimsiz geçer. İnsan, olanakları tanımadan, çıkarlarını tanıyamaz. Aç bir insan aynı çalışmayla ayrı büyüklükte iki tür besin edebilirse, fakat yalnızca az olanına giden yolu biliyorsa, çıkarını tanımıyor demektir.

İhtimaller bilgilerle öğrenilir. Bizim hangi bilgilerle yapılacağına karar verenler, hangi ihtimalleri öğreneceğimize de karar verirler. Böylece, neleri kendi çıkarımız sanacağımıza da karar vermiş olurlar.

Öğretim programı düzenlenirken düşüncemiz sorulmazsa, yabancı amaçlara araç olmamız kaçınılmazdır.

Kendisinden nelerin gizlendiğini bilmeyen bir öğrenci, çıkarlarını tanıyamaz. O, öğretmenlerin hangi yanlışlarına karşı mücadele vereceğini bilmez. Ders programlarının hangi çıkarları gizlediğini bilmez: Ders programının hangi yaşamı hasıraltı ettiğini bilmez. İnsan hiç bilmediği bir şeyi isteyemez.

Çıkarlarımızın gizlenmiş olabileceğini anlayan, onları bulma yolunda önemli bir adım atmıştı. Çıkarlar neden dolayı gizli kalmaktadır? Çıkarlar kişilere bağlıdır. "Kedinin çıkarı faredir" demek, "boş laf"tır.

KARİKATÜR 6

Zenginlik, haydutluk, savaş, kölecilik ya da emek sömürüsüyle sağlanabilir...

12

Bakkal dükkanında bir tabela:

GÜVENE KARŞI GÜVEN

Hırsızlık anında polis çağırمامızı,
lütfen anlayışla karşılayın.

İnanç ve güven tehlikeli alışkanlıklardır. Tüm eğitimciler inanç ve güveni meziyetmiş gibi gösterirler. Eğitimciler, inanan ve güvenen iyi bir insandır derler. Din dersi de inanç ve güven alıştırmayı için konmuştur.

Güven ve inanç en büyük meziyetlerden sayıldıklarına göre, bunlar bir ihtiyaç olmalıydılar. Nerde güvenin çok sözü edilirse, orda güvenden çıkarı olanlar da çok demektir. Güven talebi ne kadar büyükse, dolandırıcıların sayısı da o kadar büyüktür.

Bankadan borç almaya gittiğimizde, banka memurunun güvenine sığınmanın bir işe yaramadığını görürüz. Bankalar inanç ve güvene pek önem vermez. Bir insan ne kadar zenginse anlaşmaya o kadar dikkat eder. Anlaşma imzalayan biri fakirlik ya da bilgisizlik yüzünden imzalamış olsa bile, polis kuvvetiyle anlaş-

maya uymaya zorlanabilir. Tüm devlet kudreti-Polis, Mahkeme, Ordu-tüccarın emrindedir: Onun güven göstermesi gereksizdir. O güven alır ama vermez.

Toplumumuzun en kudretli kişilerinin davranışları, birincisi: Güven vermenin kazanmaktan daha kolay olduğunu, ikincisi: Kuvvetsizin kuvvetliye güvendiğini ve tersinin geçerli olmadığını, kanıtlar. Kuvvetli geçici olarak kuvvetsiz duruma düşebilir, o zaman bize güvendiğini kanıtlamaya çalışır. Bazen kuvvetli kuvvetsiz rolünü oynar.

Kuvvetliler güvenden çok kudret ve bilgisizliğe dayanmalarına karşın, hiçbir nutukları yoktur ki kendilerine bağımlı olanlardan güven istemesinler. Ailelerin çocuklarına, öğretmenlerin öğrencilerine, işverenlerin işçilere, politikacıların seçmenlere yaptıkları işte budur. Kendileri güven göstermeseler bile, kendilerine güven gösterilmesine ihtiyaçları vardır. Birincisi: Güven şiddetten daha ucuzdur. İkincisi: Şiddet uygulamak için de insan gerekir. Onlar bu zorbalığın iyi bir iş olduğuna inanmalıydılar. Emirlerinde böyle insanlar olmazsa, silahlar, toplar ve tanklar hurda yığınınına dönüşür.

Haksızlığın sürmesi için çok az güven gereklidir.

Örneğin bir sürü apartmanı olan bir adam kiracılardan 100 ya da 200 aileden, fazla para istediğinde bir evde oturma ihtiyacından yararlanarak zenginleşmenin doğru, bu zenginleşmeye karşı koymanın ise kötü olduğuna inanan yargıçlar, icra memurları ve polisler bulmalıdır. Konut sahibi, böyle yargıçlar ve polisler bulamazsa, kiracılar istediği parayı ödemeyeceklerdir. Polis ve mahkemenin artık konut tüccarları hesabına çalışmadığını, hele ödedikleri kiralarla oturdukları evi ev sahibine birkaç kere hediye ettiklerini öğrenirlerse ona artık bir kuruş bile vermeyeceklerdir.

Ortak bir sandık örgütleyip, bu sandığa yalnızca evi düzenli tutmak ve daha iyi donatmak için gerekecek kadar para alacaklardır.

Güven ve inanç bir zenginleşme sisteminin işlemesi için önemli koşullardır. Güvenen bir insan, hesaplayan bir insandan daha kolay aldatılabilir.

Bizi dolandırmak amacıyla olmayan, bizim güvenimize ihtiyaç duymaz. Neden bilgi, güvenden daha kötü olsun? Bazıları, insanlar birbirlerine güvenmezse birlikte yaşamaları zehir olur, derler. Bizim güvenimizi en çok isteyenler, bizle en az yaşayanlardır. İş adamlarının birbirlerine güvenle değil anlaşmalarla bağlı olmaları, ilişkilerini hiç etkilemez. Anlaşmanın sağladığı güvenle yürür ilişkileri. Aldatılmaktan korkmalarına sebep yoktur, onların güvencesi vardır. Güvene ihtiyaç duymazlar. Anlaşma güvencesi ortak çıkarlar getirir.

Yoksulların, çıkarlarını gerçekleştirdikleri oranda, kendilerini bu sınırsız güvene terketmeleri gerekmecektir.

Güvenmemek, insanlığı gerektirir, daha doğrusu insanlık güveni gereksiz kılar. İnsanı dışı inanç ve güven araçlarını kullanır. İnsandışılığa karşı mücadelede, alışkanlıkları terkedip, soru sorma ve hesaplama alışkanlığını edinmek gerekir.

Bağımlı yurttaşın askeri yoktur! Tüccarlar, yurttaş asker, polis ve açlık zoruyla kendileri için çalıştırabilir. İnsan kuvvetsizse ve rakibin kuvveti bu kadar büyükse, kolayca inanç ve güvensizliğe sığınabilir. İnsan kendini savunamadığından, rakibin, işi en son noktaya kadar vardırılmayacağını düşünür. Her gün rakibin kabalıklarına bile bile katlanmak, yani kendi kendini baskı altına almak dayanılmaz olurdu. Son

Alman savaşından hemen sonra Almanya'nın her yanında, insanların birbirlerini, Hitler'in Nazilerin vahşetinden habersiz olduğuna, emrindekiler tarafından aldatıldığına, inandırmaya çalıştığı duyuluyordu. Bu insanlar Hitler tarafından aldatıldıklarını kabullenmek yerine, ona güvenmeyi yeğliyorlardı. Yahudilerin gaz odalarını düş sanarak (SS'lerin onlara söylemiş olduğu gibi) son dakikalarına katlanmaya çalıştıkları bilinir-onlar da cellatlarına güveniyorlardı.

Okuldan edindiğimiz bilgilerin, çıkarlarımıza uygun düşüğünü sanmanın hayatımız üzerindeki etkisi yıkıcıdır. Derse güveneceğimize, onu incelemeliyiz. Eğitim plancılarının bizi aldatıp aldatmadıklarını bilmeliyiz. Bizi, aldatmadıklarına inandırmaya çalışmalarlarıyla yetinmemeliyiz. Bütün nesillere bu yolda güvence vermişlerdi. Ve bütün nesilleri aldattılar. Diyelim ki biz ayrıcalıklıyız, böyle davranmalarının nedeni de olabilir mi?

Birkaç ay önce biri, insanların güven konusunda ne düşündükleri üzerinde bir anket düzenledi. Sonuç: Yanıtlayan paralıysa güvene çok az önem veriyor, ama yoksulsa güveni önemsiyordu.

13

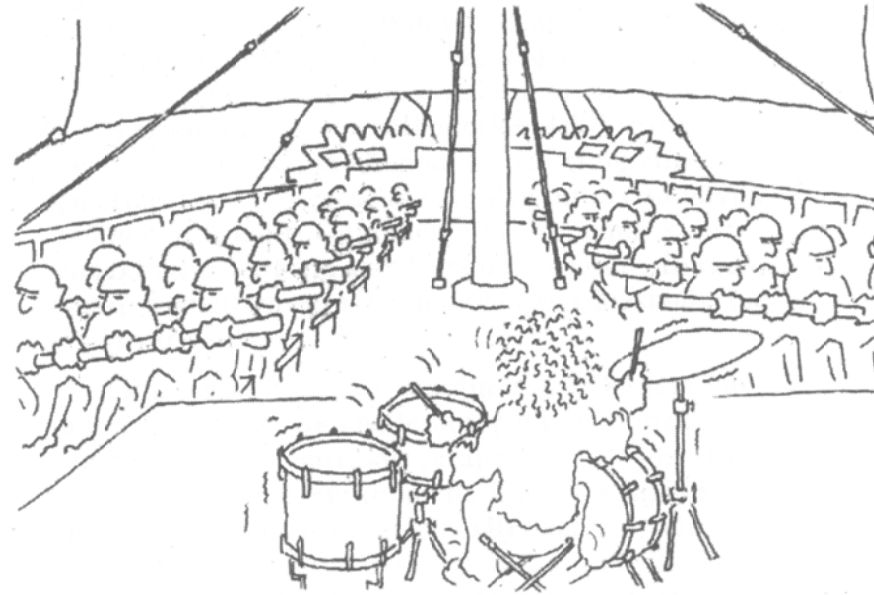
“**B**u öğretiliyor da, öteki neden öğretilmiyor?” sorusuna yanıt isteyen, “öğretilenleri kim saptıyor?” sorusuna yanıt bulmalıdır.

Öğreneceğimiz konular, onları kimin seçtiğine bağlıdır. İspanyol Hristiyanları tarafından katledilen Aztekli, İspanyol okullarının ders programını düzenlemeyi çok isterdi, herhalde.

“Öğrendiklerimizi kim saptıyor?” sorusuna verilecek yanıtı, eğitim sonuçlarına bakarak çıkarabiliriz. Eğitimcilerimize sormaya gerek yoktur. Eğitimcilerimiz de bizim gibi, aynı yöntemle ve aynı bilgilerle “imal edilmişlerdir”

“İnsan bilgisi şimdi, her on yılda bir iki kat artıyor” diyor bazı bilginler. Ders programı hazırlanırken sonsuz seçme olanakları vardır. Bir ders programı hazırlayan verceği bilgileri özenle seçmelidir. Yapacağı seçim, ders saatleriyle ve çıkarlarıyla ya da kendi çıkarına bildikleriyle kısıtlanır. Çıkarların yönlendirmediği bir eğitim var mıdır? Çıkar peşinde olmak, belirli bir şeyi istemektir. Belirli bir şey istemeyen eğitim olamaz. Bizler bu belirli şeyleri yap-

KARİKATÜR 7

Zenginlik arttıkça onu koruyan mekanizma da karmaşıklaşır!

mak ya da yapmamak doğrultusunda eğitiliriz. Bu, bizim bazı bilgileri almamız, diğerlerini de almamamızla sağlanır. Yapmamız ve yapmamız gereken şeylere göz atarsak eğitim planımızın kim olduğunu ortaya çıkarırız. Yalnızca, yaptıklarımızın ve yapmadıklarımızın kime yaradığını araştırmamız yeter.

14

Ekonomiden kaynaklanmayan hiçbir toplumsal görünüm yoktur. Bir halkın ekonomisi şiiirini, müziğini, evlerini, şehirlerini, yatağa kadar tüm gündelik hayatını etkiler. Ekonomik olguların ve sonuçlarının, tüm yaşamımızı “özel” bölümlerine dek biçimlendirmesine karşın, okulda ekonomik işleyişi öğretmezler. Çıkarlarımızla böylesine ilintili olan bir dersin büyük bölümü gizli kalır. Öğretmenlerin ekonomik konularındaki bilgisizliği en az öğrenciler kadardır. Burada, eğitim planlarımızın kimler olduğu konusunda bir ipucu var.

Hamburg'ta bir “Okul Yardımlaşma Derneği” bulunur. Bu dernek öğrencilerden para sızdırmak isteyen bankalara bir anlamda yardımcı olmaktadır. Derneğin birçok üyesi, eğitim müdürlüğü görevlisidir. Bu kişiler bankalara yatırmak için öğretmenlere, öğrencilerden ders saatlerinde para toplattırıyorlar. Bankalar bu parayı başkalarına borç olarak verir ve karşılığında faiz alır. Öğrencilerin paralarından elde ettikleri kazancın bir kısmını öğrencilere geri verirler. Başka şehirlerde de “Okul Yardımlaşma Derneği” benzeri

kuruluşlar vardır.

“Okul Yardımlaşma Derneği” eğitim müdürlüğü görevlileri aracılığıyla düzenli aralıklarla, öğretmenlere “güncel ekonomik olaylara ilişkin ders bülteni”ni dağıtır. Öğretmenler bu bültenle öğrencilere ekonominin işleyişi üzerine birazcık bilgi vermelidir. Öğretmenler ekonomi öğretmek için eğitilmemişlerdir. Eğitim müdürlüğü bunu dikkate alır ve ders bültenlerine çalışma bültenleri de ekler. Bu çalışma bültenlerinde öğretmene, öğrencilere her ekonomik konuyu nasıl okutacağı gösterilir. Eğitim müdürlüğünün şefkati o kadar ileri gider ki, öğretmenlere örneklerle kara tahtaya ne yazacağını bile gösterir. Ekonomiden anlamayan öğretmene, şirketlerin en kudretlisi bankaların söylediklerini aktarmaktan başka bir iş kalmaz. Bankalar kazanç piramidinin tepesidir: İşverenlere borç para vermekle, onların kazançlarına ortak olurlar. Zamanla bu şirketleri satın alırlar. Birçok büyük konsernde, en büyük Batı Alman bankalarının hisseleri vardır.

Tüm çıkarlarımızın ekonomik olgulara bağlı olması -yetersiz iletişim yüzünden konunun canalıcı yanları çoğu zaman gizli kalsa bile- ekonomik bilgilerin sağlanmasını önemli bir olay haline getirir. Bir bilgi, ders ile çıkarlarımız arasında ilişki sağlayamıyorsa, yetersizdir. Eğer eğitimi planlayanları arıyorsak, onları bu “Ders Bültenleri”nde bulabiliriz.

Bu bültenin 1970 yılı 5. sayısının birinci sayfasından rasgele bir cümleyi ele alalım: “Ekonomi büyüyor (genişliyor), ücret ve aylıklarıyla birlikte kârlar da artıyor, tam istihdam sağlanabiliyor ve bunların yanı sıra fiyatlar kalabiliyorsa ekonomik durum idealdir.”

Bu metnin, bizlere neleri yaptırmak ve neleri unutturmak istediğini inceleyelim. Cümle, zevkü sefa ile

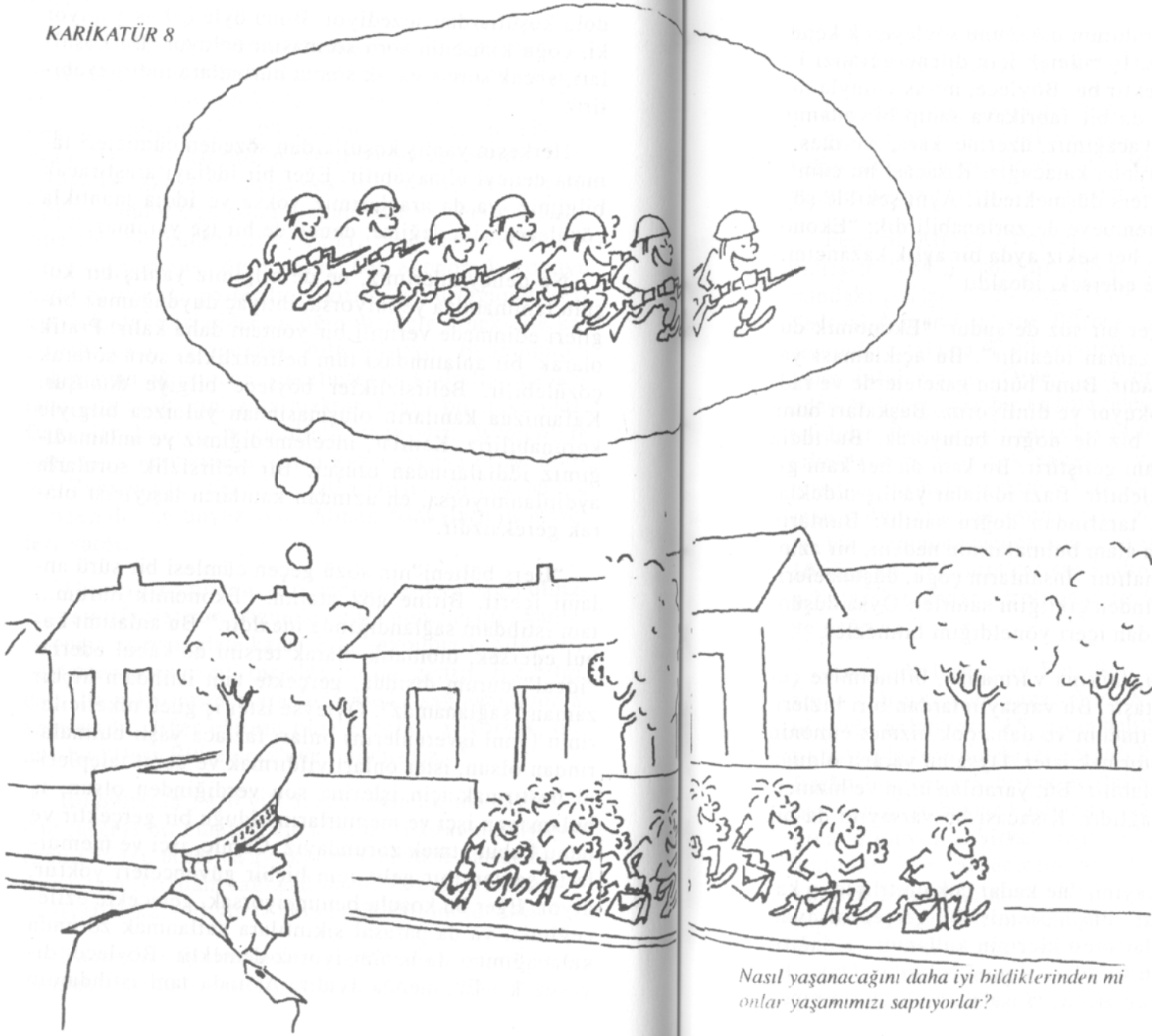
dolu koşullardan sözediyor. Bunu öyle çabuk yapıyor ki, çoğu kimsenin soru sormasını önlüyor. Bu koşulları, ancak soru sorarak somut durumlara indirgeyebiliriz.

Herkesin yanlış koşullardan sözeden cümleleri tanıma deneyi olmayabilir. Eğer bir iddiayı araştırarak bilgimiz, ya da araçlarımız yoksa ve iddia mantıkla çözülecek gibi değilse, deney de bir işe yaramaz.

Ne deneyimlerimiz, ne de bilgimiz yanlış bir koşulu tanımamıza yetmiyorsa, ihtiyaç duyduğumuz bilgileri edinmede verimli bir yöntem daha kalır. Pratik olarak, bir anlatımdaki tüm belirsizlikler soru sorarak çözülebilir. Belirsizlikler böylece bilgiye dönüşür. Kafamızda kanıların oluşmasından yalnızca bilgiyle korunabiliriz. Kanılar, incelemediğimiz ve anlamadığımız iddialarından oluşur. Bir belirsizlik sorularla aydınlanmıyorsa, en azından kanıların taşıyıcısı olarak gereksizdir.

“Ders bülteni”nin sözü geçen cümlesi bir sürü anlamı içerir. Birine göz atalım. “Ekonomik durum... tam istihdam sağlandığında idealdir.” Bu anlatımı kabul edersek, otomatik olarak tersini de kabul ederiz: “ideal” durum dışında, gerçekte tam istihdam hiçbir zaman “sağlanamaz”. Öyleyse ister iş gücü tüketicilerinin (yani işverenlerin) onları fazlaca yaşlı bulmalarından olsun, ister onları yıldırma ve ücret taleplerini bastırma için işlerine son verdiğinden olsun, iş bulamayan işçi ve memurların olduğu bir gerçektir ve bunu kabul etmek zorundayız. Cümle, işçi ve memurların sağlam bir gelir için hiçbir güvenceleri yoktur, diyor. Eğer bu koşulu benimsiyorsak, gelecekte ezileceğimizi ya da parasal sıkıntılara katlanmak zorunda kalacağımızı da benimsiyoruz demektir. Böylece, diyoruz ki: Ezilmemiz iyidir. Aslında tam istihdamın

KARİKATÜR 8

hak değil ideal bir durum olduğunu söyleyerek kendimize zarar veririz. İş bulmak için dileneceğimizi kabul etmemiz demektir bu. Böylece, miras yoluyla hisse senetlerine ya da bir fabrikaya sahip bir adamın, bizim nasıl yaşayacağımız üzerine karar vermesini doğru bulmak zorunda kalacağız. Kısacası bu cümle, bizim çıkarımıza ters düşmektedir. Aynı şekilde söyle bir cümleyi öğrenmeye de zorlanabilirdik: “Ekonomik durum ancak, her sekiz ayda bir aylık kazancımızı işverene hediye edersek, idealdir.”

Sarfedilen diğer bir söz de şudur: “Ekonomik durum, genişlediği zaman idealdir”. Bu açıklaması yapılmayan bir iddiadır. Bunu bütün gazetelerde ve radyo yayınlarında okuyor ve dinliyoruz. Başkaları bunu tekrarladığı için, biz de doğru buluyoruz. Bu iddia beynimizde bir kanı geliştirir. Bu kanı da her kanı gibi, sorularla çözülebilir. Bazı iddialar yanlış oldukları için, çoğunluk tarafından doğru sanılır: Bunların büyük bir yayılma alanı bulmalarının nedeni, bir azınlığın yararına olmalıdır. İnsanların çoğu, düşüncelerinin kafalarının içinden çıktığını sanırlar. Oysa düşünce yolunun dışarıdan içeri yöneldiğini bilmezler.

Bu anlatım da, farkına varmadan, bilincimize çeşitli varsayımlar taşır. Bu varsayımlardan biri bizleri, daha çok mal üretmenin ve daha çok hizmet etmenin yararlılığına inandırmak ister. Oysa bu yararlı olduğu kadar zararlı da olabilir: Bu, yaratılan ürün ve hizmetlerin niteliğine bağlıdır. Kısacası bu varsayım da bir şey açıklamıyor.

İkinci bir varsayım, “ne kadar çok üretilirse, o kadar çok tüketebilir” düşüncesidir. Bu gerçek olsaydı, işçiler ve memurlar ürettiklerinin kullanım ve dağıtımına karar verebiliyorlar, demek olurdu. Oysa bu yöntem yasalara aykırıdır. Yasalar, üreticilerin emek

ürünlerinden bir bölümünü, sermayedar denilen, üretim yerleri sahiplerine bırakmalarını emreder.

Fabrikaladaki olaylar, “çok üretim yüksek tüketimdir” iddiasının, -söyleyene göre- boş bir söz ya da yalan olduğunu kanıtıyor. Lafazanlar önemli olguları görmezlikten geliyor, yalancılar da gizliyor.

Federal Alman Cumhuriyetinde tüm işçi ve memurların %34’ü kadındır. Fakat ücret ve aylık toplamındaki payları % 34 değil %24’tür. Wiesbaden’deki Federal Alman İstatistik Bürosu, erkekler ve kadınlar arasında ortalama % 40 oranında bir ücret farkı olduğunu bildiriyordu. Öyleyse işverenlerin bir erkeğe ödediği 1000 mark bir kadına ödediği 600 markın karşılığıdır. Buna karşın birçok kadın, daha fazla ödenen erkeklerden, daha çok çalışıyor ve üretiyor. Batı Alman gazete haberlerinden biri şöyle diyor: “Batı Alman radyosunun yayınına göre Westfalen’de doktorlar bir dizi muayeneden sonra şu sonuca varmışlardır: 10 sene kadar bantta çalışan kadınlar, ruhsal ve zihinsel olarak o kadar körelmişlerdir ki, onlarla evlenmeye değmez.”

Kendi de birkaç ay Batı Berlin’de Bosch fabrikasında çalışmış olan yazar Peter Schneider, deneylerini şöyle anlatıyor: “15 yıldır bantta çalışan bir kadın, bu yıl öyle bir sinir krizi geçirdi ki, 3 ay çalışmadı... Başka biri her yıl, birkaç haftalık bir sinir tedavisinden sonra işe başlar başlamaz yinelenen sinir hastalığına tutuluyor... Şirket yaşlı ve çalışamaz durumdaki kadınları normal ücretin altında bir ücretle kalite kontrol bölümüne atar... Kadın, erkeğin yanında oturup onunla aynı işi yaptığı olur. Kadın olduğundan ceza olarak aynı iş için 1 mark daha az ücret alır. Kadınların gerçek ücretleri erkek ücretlerinden ortalama 1,20 mark daha düşüktür. Ay ortalamasına göre 10

yıldan fazla çalışan kadınlar bile, net 500-600 markın üstünde ücret alamazlar. 10-15 yıl sonra ustabaşı durumuna "yükseldiklerinde", 40 mark fazla alırlar. Parça başı ücret alanların saniyenin 100'de biri üzerine ayarlanmış bir sisteme göre daha az ücretle çalışmak zorunda olmalarına karşın, saat başı ücret alanların, yaptıkları işi daha çok ücret karşılığında ve istedikleri şekilde ayarlayabildiklerini düşünürsek, kadınların uğradığı bütün haksızlıklar aydınlanır. Bir kontrol bölümünde kadınlar için parçabaşı iş sistemi kaldırıldığında, teşekkür olarak günde 80 adet darfilm kamerası (sekiz ya da on altı mm'lik film için) fazla üretiliyordu. Erkekler ise aynı işten 30 tane üretiliyorlar ve günde 6 kez ara veriyorlardı."

Böyle genişleyen bir ekonomi, kadınların şiddetli sömürülmesinde hiçbir şey değiştirmez. Çalışan kadınların durumu daha çabuk ve daha fazla üretmeleyle değişmez.

Diyelimki, genel üretimin yükselmesi herkese, kadınlara yapılan haksızlığı benimsetecek ölçüde, büyük bir fayda sağlasın. Böyle bir kazanç, insanlara daha çok kullanım aracı verilsin. İkinci bir fayda da ürünlerin ucuzlaması olsun; bilindiği gibi bir şey ne kadar çok üretilirse, parça başına yapılan masraf daha azalır. Peter Schneider, yazısında çoğunluğu daha fazla kullanım aracıyla donatımın, bir takım malların diğerlerinden daha fazla üretilmesine bağlı olmadığını gösteren bazı özelliklerden söz ediliyor. "Bakıldığında aynı gibi gözükten bujilerden, 100 ayrı çeşit yapılır. Çoğunun vida dişleri, anahtar uzunluğu, mahfazası, kontağı önemsiz denecek kadar değişiktir, 100 tanesinden yalnızca 30'u elektrik ve mekanik olarak farklıdır. Usta bu çeşitliliği bana şöyle açıklıyor. "Her müşterinin değişik bir isteği vardır. Otomobil şirketleri tek bir tip üzerinde anlaşamazlar."

Öyleyse üretimin yarısı bile otomobillerin ve otomobil alıcılarının teknik ihtiyaçlarını değil, otomobil kapitalistlerinin satış ihtiyaçlarını karşılıyor. Otomobil antenleri bölümünde, saçma sapan bir üretimle ilgili başka bir örnek gördüm. Orada, birkaç tezgahta otomobil antenlerini bir düğmeyle basarak dışarı çıkarmaktan başka hiçbir işe yaramayan elektrik motorları üretiliyor. Böyle bir motorun fiyatı 200 mark. Şirket her gün bunlardan 150 tane üretiliyor. İşçiler, emeklerini boşa harcayan özellikle yıkıcı ürünlere, bir sürü örnekler verebilir.

Starfighter için kısa dalgaları belli bir doğrultuya yönelten istasyon düzeni, Federal Alman ordusunun kamyonlarının bujileri, Federal Alman korunmasında kullanılan telsiz telgraf araçlarının yapımı da işte böyle örneklerdir. 8 ya da 16 mm'lik kameraların dışını parçalamadan onaramama hilesi de bunlardan dır."

Birkaç yıl önce New York'ta basımevi işçileri 80 günlük bir grev yaptılar. Bu sürede New York şehrinde aşağı yukarı hiçbir gazete ve dolayısıyla da ilan çıkmadı. Bu grevin sonuçlarından biri de, dükkan sahiplerinin milyarlara marklık satış kaybından yakınması oldu. İnsanlar bu seksen gün boyunca satın almadıkları eşyalara hiçbir gerek duymamışlardı.

Bu, insanların reklam yoluyla ihtiyaç duymadıkları şeyleri almaya itilmelerinin tek kanıtı değildir. 1970'de Batı Almanya'da işverenler reklama yaklaşık 18 milyar mark yatırmışlardır. Aslında reklamın büyük bir bölümü zaman, işgücü ve gereç israfıdır. Reklam bizde üretimden sayılıyor. Genişleyen bir ekonomide, savrukluğun bu biçimi de "genişleyecektir".

İnsanları, belli eşyalara ihtiyaç duyduklarına inandırmak bu denli güç olduğuna göre, üretim neden art-

tırılınsın? Reklam onların paçasını bırakır bırakmaz, daha az satın alıyorlar. Şimdi bile bir sürü yararsız mal üretiliyor. Bunların tek yararı, onları üreten fabrikatörün zenginleşmesidir. Yararlı mallar ise yeterli oranda üretilmez.

Tüccarlar, ancak Federal Alman Ordusunun masrafı oranında bir reklam harcamasıyla satabileceklerinden daha da fazla mal üretmelerine karşın, gene de hiçbir şey ucuzlamaz. Her yıl daha çok mal üretiyorlar; Her yıl daha yüksek oranda bir satış yüzdesi bildiriyorlar. Buna karşın fiyatlar yükseliyor.

Ekonomi teorisyenleri bize durmadan ne kadar çok üretirsek, mallar o kadar ucuzlayacaktır, diyorlar. Bu doğrudur, fakat malların yalnızca üretimi ucuzluyor, satışı değil. Fabrikalarda işçiler gayretle ve sağlıkları pahasına, yükselen fiyatlar karşısında üretime devam ediyorlar. Ne kadar çok üretirlerse, ürünler o kadar pahalıya satılıyor. Ekonomik "genişleme"nin bu en önemli iki kazancından biri, yani düşük üretim fiyatları işverenlerin cebine akıyor.

Bize, üretim arttıkça fiyatların düştüğünü söyleyen kuramcılar, suçlamamız üzerine şu açıklamada bulunurlar: Evet, fiyatlar, insanlar bu kadar çok satın almasalardı elbette düşecekti. Şu an için, fiyatların üretim yükseldikçe düştüğü kanıtı doğru değil, ama şu kanıt doğrudur: Fiyatlar, insanların üretimini artıran malların yalnızca bir bölümü satın almaları koşuluyla ve üretim yükseldikçe düşer; malların bir bölümü satılmazsa, fiyatlar düşer. Demek ki şimdi ekonomi -bu ne demeğe geliyorsa- insanların daha çok satın alabilmeleri için genişlemelidir; işte, teori yine karşımızdadır.

Teori şunu da söylüyor; "Talep artışları fiyatları yükseltir". Oysa fiyatlar talepler değil, tüccarlar tara-

fından yükseltilir. Satıcı alıcı bulduğu sürece fiyatları yükseltir. Bu, tüccarların halka şantaj yapmasıdır. Çoğu eşya ve hizmetten, pahalılaşırsalar da vazgeçmeyiz.

Fiyat artışlarının açıklanmasına ilişkin çok sıkı kullanılan bir başka kanıt da şudur: Ücret ve aylık artırım talepleri, üretim masraflarını yükseltiyor. Bu kanıt inandırıcı gelebilir, çünkü tek başına bakıldığında, doğrudur. Fakat eşya üretiminde ücret ve aylıklardan başka masraflar da olur. Diğer masraflar yaklaşık 3 misli daha fazladır. 1965 yılında 100 marklık bir endüstri maliyetinde, ücret ve aylıkların payı 26,44 mark tutuyordu. 1970 yılında ücret payı 24,30 marka düştü. Bu beş yılda ücret ve aylıkların artmasına karşın, ücret payı 1970'de daha azdı. Doğal olarak işçi ve memurların ürettiği malların değeriyle karşılaştırma yapıyoruz. Başka deyişle: Gelirleri artmıştır, fakat işveren için yaptıkları iş daha hızlı artmıştır. Karlar ücret ve aylıklardan daha hızlı artar. Ekonomimiz "genişliyor", işçiler daha çok mal üretiyor, bu mallardaki ücret payları düşüyor, buna karşın fiyatlar yükseliyor. Kendi çıkarlarımızı bulmamız için şu cümlenin ne demek istediğini tam olarak anlamamız çok önemlidir: Ucuza çalıştır, pahalıya sat.

Az ücret gideriyle yüksek fiyat, bu somut bir olgudur: İşçiler her ürettikleri mal karşılığında daha az ücret alıyorlar, fakat bu malı satın alırken daha çok para ödüyorlar. İşçilerin zaman zaman daha çok para ödüyorlar. İşçilerin zaman zaman daha yüksek ücret almalarıyla ya da zamanla çok şey satın alabilmeleyle de bu olgu değişmez. Değişmez olan şudur: Emek ürünlerinin değeri işçi gelirlerinin değerinden daha hızlı artıyor. Her saatte işverene bıraktıkları malların değeri, ücretleri karşılığında satın alabilecekleri malların değerinden daha hızlı artar.

İşçiler her zaman, tükettiklerinden daha çoğunu üretirler.

Bütün zenginlikler yalnızca yoğunlaşmış emektir. Altın kendiliğinden çıkmaz. Güzel çam ormanı bile, ağaç gövdelerini kullanışlı biçime -kalas, çita, mobilya- sokacak işçiler yoksa, kıymetsizdir. Çok parası olan biri, para kendisine emeğin yarattığı ürünler üzerinde bir hak tanıdığı için zengindir. Emeğin ürünleri üzerinde hak sahibi olmasaydı, zengin olmazdı.

Eğer işçiler ve memurlar, gece gündüz tükettiklerinden fazla emek veriyorlarsa, kendileri için tüketmedikleri bu emeğin karşılığını bulup ortaya çıkarmak mümkün olmalıdır. Devamlı olarak aldıklarından daha çoğunu verdikleri gerçekse, bu fazlalık herhangi bir yerde bulunmalı, banka hesabı, özel uçak ya da fabrika biçiminde kanıtlanabilir olmalıdır.

Batı Alman halkının servet dağılımı, işçilerin emek ürünlerinin nereye gittiğini gösterir. Daha 1960'da ailelerin küçük bir oranı yani tüm aile bütçelerinin % 0,1'i tüm Batı Alman özel servetinin %14'üne sahipti. Servetin % 35'i halkın yalnızca % 1.7'sinin elindeydi. Tüm özel serveti değil de işletme sermayesini, yani fabrika ve şirket biçimindeki serveti ele alırsak halkın % 1.7'sinin payı % 70'e sıçrar. Bu, tüm Batı Alman üretiminin % 70'i halkın % 1,7'si tarafından denetleniyor demektir. Gerçekte oran daha da azdır, çünkü büyük hisse senetleri sahipleri ya da büyük fabrikatörler çalıştıkları firmaları ve küçük şirketleri de denetler. Kendilerini savunmak olanağından yoksun küçük hissedarlar, büyük hissedarların isteklerine boyun eğmek zorundadırlar. "Süddeutsche Zeitung" gazetesi 20-21 şubat 1971'de şöyle diyordu: "Son altmış yıldır yaklaşık 160.000 kişi hisselerin ve kıymetli evrakların % 90'ına sahiptir." 160.000 kişi

Batı Almanları % 0,3'ü bile değildir.

Üretime egemen olan, yaşamın tüm alanlarına egemendir. Bu yüzden diğer servet biçiminin de nasıl dağıtılacağını o saptar. 1950 yılında tüm ulusal servetin yaklaşık % 49'u (Belediye, köy, federal devlet servetleri de içinde) işçilerin, memurların, rantiyeye ve emeklilerin mülkiyetindeydi. Onbeş yıl sonra bu oran % 20 bile değildi. Bundan televizyon, çamaşır makinesi vb. gibi kullanım araçlarının tutarını çıkarırsak, çalışarak geçinmek zorunda olanlara % 9'u kalmaz.

Kudretli bir azınlık yalnızca işçilerle memurları, rantiyeye ve emeklileri sömürmekle yetinmez. Küçük esnafın durumu onlardan daha parlak değildir. 1969 yılında esnafın % 55,5'i ayda 1200 marktan daha az bir gelir sağlamıştı. (çiftçiler dışında)

Basın, okul, kilise, televizyon ve radyonun sürekli ürettiği kanılardan en yedi canlısı, bir yere bağımlı olarak çalışanların sömürülmediği kanısıdır. İşçi ve memur sanki kendileri işin içyüzünü daha iyi biliyorlarmış gibi, ümitsizlikten kaynaklanan bir azimle sarılır bu kaniya. Bu kanı öylesine ödünsüzdür ki, paylaşmayanlara zarar getirir. Akıllı bir aydınlatıcı, dinleyicilerin dikkatini ve sempatisini kaybetmemek için (ya da kendi sağlıklarını) genel konuşmalarda "sömürü" deyiminden kaçınır. Yalnızca sayıları belirtmek ve kararı dinleyicilere bırakmakla yetiniyor; sayıların Federal Alman Cumhuriyetinin Bankalarından edinilmesi de önemlidir.

Artık sömürü yoktur kanısı, bir düşünce yanlışından kaynaklanıyor. Kananlar, refah olan yerde sömürünün olamayacağına inanıyorlar. Onlara göre sömürülmediklerinin başka bir kanıtı da durumlarının gayet iyi olduğu kanısıdır. Durumu böyle kabul etseler de, iyi olup olmadıkları yine tartışılabilir.

Bir insanın sömürülüp sömürülmediğinin, bu konuda duydukları ve düşündükleriyle hiç ilgisi yoktur. Birisinin sömürülüp sömürülmediği, yalnızca başkalarını zenginleştirmek zorunda olup olmadığıyla ölçülebilir. Başkalarını zenginleştirdiğinin farkında olmasa, ya da buna inanmak istemese de, o sömürülmektedir. Durumun bilincinde olan köle, yarı köleden daha üstündür. Ama hayatından hoşnut köleler de vardır.

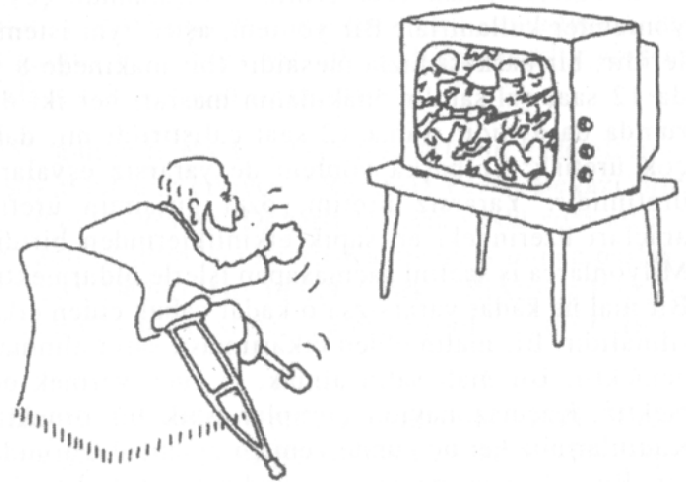
Bu kitap yazıldığı sıralarda, bir Batı Alman işçisinin saat başı ürettiğinin ortalama değeri 20,32 marktı. İşveren ona ortalama 20 marktan -yine ortalama olarak- 5,37 mark ücret ödüyordu. İşçi bu paranın bir bölümüyle de vergilerini veriyordu. Bazı işçiler ise aldıkları ücretin on katını üretmektedir.

İşçi her saat, aldığından onbeş mark daha fazlasını üretir. Memurlarının durumu da farklı değildir. Bu artık değerın nereye gittiğini gördük. Genel üretim giderlerinin oranlamasında, ücret ve aylıkların payının nasıl azaldığını gördük.

“Ücret ve aylıkların payı azalıyor” diyen, yani iş gücünün üretim içindeki rolünün azaldığını savunan kişi efendilerin dilinden konuşuyordu. Bu kamuflaj dili “işçiler ve memurlar, daha fazla saat karşılıksız çalışsın, büyük patronlara hediye ettikleri pay da her yıl artsın”, demek istiyor.

Bu, resmi sayılardan açıkça ortaya çıkıyor. Ücret ve aylıkların net tutarı 1965 yılında 168,5 milyar marktı; meslek sahiplerinin aynı yılda sağladığı değerlerin toplamı -gayri safi milli hasıla diyorlar- 460,4 milyar marktı. 1969 yılına dek ücret ve aylık tutarlarının net toplamı 206,7 milyar marka yükseliyordu, gayri safi milli hasıla toplamı ise 601 milyara. Başka türlü söylemek gerekirse: 1965'te işçi ve memurların net geliri, gayri safi milli hasılanın %

KARİKATÜR 9

Gazeteler ve radyo T.V. kurumları intihar yollarını gösteriyor...

36,6'sını, dört yıl sonra ise (işçiler ve memurlar çoğaldığı halde) yalnızca %34'ünü oluşturuyordu.

Bu fark yuvarlak hesap 13 milyar mark eder. Aynı araştırmada dört yıldan daha da geri gidilip, 1950 yılının sayıları karşılaştırılırsa, işçiler ve memurların yarattıkları değerlerdeki paylarının gittikçe azaldığı, açıkça belli olur. Eğer her işçi ve memur 1950 yılında aldığı payın aynısını alsaydı, 1956 yılı ile karşılaştırıldığında ücret ve aylıkların toplamı 5 milyar mark daha fazla olmalıydı. Eğer eğitimcilerin ve kitle haberleşme araçlarının, demokratik bir ülkede yaşadığımız iddiası doğruysa, işçiler, memurlar, küçük ve orta dereceli işverenler şu kararı kendileri vermişlerdir! Konzerne ve büyük şirketlere 50 milyar mark bağışlamak, böylece yüzme havuzları, spor tesisleri, klinikler ve okullardan vazgeçmek.

Zenginler emek ürünlerinin bölüşümünde çeşitli yöntemler kullanırlar. Bir yöntem, aşırı fiyat istemeleridir; bir başkası fazla mesaidir (bir makinede 8 ya da 12 saat çalışabilir, makinanın masrafı her iki durumda da aynıdır, (ama 12 saat çalıştırıldı mı, daha çok üretir); bir başka yöntem de yararsız eşyaların üretimidir. Yararsız üretim, özel girişimin üretim araçları üzerindeki en sapık etkinliklerinden biridir. Milyonlarca iş saatini saçmasapan işlerle öldürmektir. Bir mal ne kadar yararsızsa o kadar çabuk elden çıkarılmalıdır. Bir malın elden çıkarılması, satın alınması demektir. Bir malı satın almak, iş gücü vermek demektir. Kaçmaz naylon çoraplar tipik bir örnektir. Kadınlarımız her üç günde yeni çorap almak zorundadır. Bu anlamsız masraf için kadınlar ya da kocaları çalışmak zorundadırlar. Fakat çoğu için çalışmak çalışma saatinin bir bölümünü işverene karşılıksız vermek demektir. Toplumsal sağduyunun erişilmez simgesi hiç sönmeyen ünlü ampul beynimizde yanmıştır.

Kullanım araçlarının da durumu aynıdır.

Büyük endüstri konzerneilerinin laboratuvarlarda ödediğimiz vergilerle kurulan okullarda öğrenim görmüş bilginler, fabrikalarda mühendislerin kullanım araçlarının dayanıklılığını azaltmasına yarayan yöntemler geliştirirler. Uygun şekilde geliştirilmiş maden anlaşımalarıyla bir aksın, bir vidanın, bir yayın ya da bir motorun ömrü kısılır.

Uzay araştırma komisyonu yöneticilerinden biri, bir süre önce, 100 yıl boyunca onarım istemeyen otomobiller üretmenin, sorun olmadığını söylemişti.

Dayanıklılık artık daha fazla azaltılamayınca, önemsiz değişikliklerle kullanım araçlarının biçimi"eksiltir", Bunun örneklerini otomobil sanayiinde her yıl görüyoruz. İşgücü savurganlığının en küçük yedek parçalara kadar nasıl yayıldığını gördük. Yığınlara zorla kabul ettirilen başka bir savurganlık da reklamdır. İşçiler her yıl 300 milyon marklık sigara ve alkol reklamı için çalışıyorlar.

Şu günlerde (Mart 1971) Batı Alman gazetelerinde şöyle bir ilan çıkıyor: "Rakipsiz Persil-Beyazı'nın altın tacını kazanın. Değerli taşlarla süslü som altından yapılma altın tacı Persil-Kampanyasının en parlak ödülüdür. Değeri tam 30.000-mark... Rakipsiz Persil-Beyazında göreceksiniz: Yalnız Persil % 100 Persildir."

Bu ilan, okullarımızda ne dolaplar döndürdüğü açıkça gösterir. İnsanlığa yakışan bir eğitimden geçseydik böyle bir ilan çıkamazdı. Açıkça bir koyun sürüsüne yöneltilen bu metnin yayınlanması, herhalde bir milyon marktan fazla tutmuştur- buna çamaşır tozu kampanyasında dağıtılan 135.000 mark da girer-müşteriler altın tacı, çamaşır tozu fabrikasından ça-

maşır tozu satın alırken ödemişlerdir. Fabrikatörler bu emek ürünlerini, işçiler açısından son derece zararlı bir biçimde kullanırlar. Eğitim tüm toplumsal alanlarda yığınla ihtiyaç varken, emeğimizin böylesine savrulmasını itirazsız kabullenmemize hizmet eder. Bu ilana gösterilecek doğru tepki, halkın bu şirketin çamaşır tozlarını boykot etmesi olurdu. “Yalnız Persil 100 % Persildir” cümlesi “Yalnız bok % 100 boktur” cümlesiyle eş anlamdır.

Yeterince eğitim kuruluşları, hastaneler, kreşler, ihtiyar yurtları, tiyatrolar, evler bulunmamasının (Federal Alman Cumhuriyeti’nde yaklaşık bir milyon yersiz yurtsuz ve gecekondularda oturan insan vardır), yaşadığımız çevrenin temiz olmamasının nedeni, iş gücümüzün (ömürümüzün) ve hammadde kaynaklarımızın (kömür, petrol, gaz-topraktan çıkan herşey) planlanmış israfıdır.

Bugün işçiler ve memurlar birkaç yıl öncesinden daha fazla çalışıyorlar: 1969’da sanayide ortalama haftalık çalışma süresi, 1967’den daha fazlaydı-yani yüksek bir çalışma saati. İşçilerin bütün yarattıklarına karşın, Federal Alman Cumhuriyetinde her yıl yüzlerce insan (fabrikatörler değil) suni böbrek yokluğundan ölüyor- boşa harcanan emek ürünlerine yalnızca küçük bir örnek. -Fakat yeteri kadar kürk ve mücevher, özel uçaklar ve yatlar, özel şatolar ve villalar, milyonlaca ton gereksiz pakatleme gereçleri, hurda demir yığınları ve reklam var. Emek, zenginlerin elinde para ve kudrete dönüşürken, çalışanların elinde çöp olur. İnşa edilmeyen her genel yüzme havuzu, milyonerlerin villasına, yeni margarin ambalajları üreten bir makinaya ya da ödüllü bir çamaşır tozu ilanına dönüşür.

İşçiler şimdiye dek, yeterli sayıda suni böbrek için

ihtiyaç duydukları, emeklerinin bu bölümünü kendi denetimleri altına alamadılar. Eğer ekonomi bu koşullarda “genişlerse” insanlıkdışılık ve sömürü de genişler. “Ekonomik durum, ekonomi genişleyince idealdir” cümlesi yanlıştır. Bu söz, bağımlı yurttaş üretme aracıdır. Bu cümle de çıkarımıza uygun değildir. Efendilerin dilindedir.

Fakat şimdiye dek sözünü ettiğimiz iddiaların en şaşırtıcısı şudur: “Ekonomik durum... karlar arttığı zaman idealdir.” Ama çıkarlarımız dile gelecek olursa bu cümle şöyle der: “Yaşamımızın, giderek artan bir bölümünü, bizi hiç ilgilendirmeyen birkaç kişi için karşılıksız çalışarak geçirdiğimiz zaman mutlu olabiliriz.” Halkla alay eden bu sözde bilgiler, diğerleriyle birlikte bilimsel bir saptamaymış gibi beynimize sokulacaktır. Çoğunluğumuz kendini, çocuklarını ve eşlerini ücret ya da aylıkla geçindirmektedir. İşçi ve memurlar kar etmezler.

Neden kar peşinde koşmak zorundaymışız? Neden başkaları için boşuna çalışmak isteğinde olalım? Bizden böyle bir istek beklemek belli ki gariptir, fakat eğitimcilerimiz bundan başka birşey yapmaz. Bu, insanları yabancı isteklere alet etmenin ne denli kolay olduğunu gösterir.

Eğitimcilerin kar olarak nitelediklerini, biz daha az çalışma süresi, daha faydalı kullanım araçları, daha güzel ve büyük evler, daha sağlıklı bir çevre ve daha güzel eğlenceler biçiminde değerlendirebiliriz. Baştan beri sözünü ettiğimiz cümlede, belli bir biçimde eşekçe davranmamıza hizmet eder. Çıkarımıza uygun değildir o. Bu sözü ders programından atmalıyız.

15

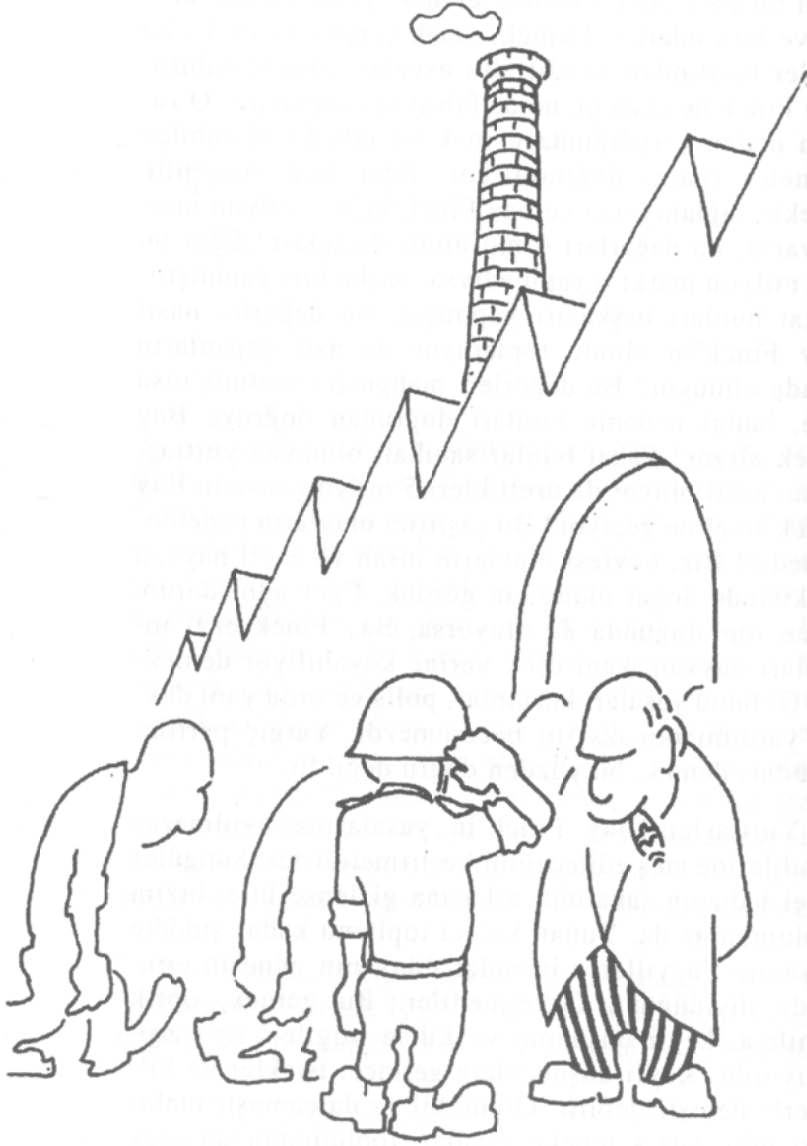
Eğer eşek bir dolabı döndürerek tarlayı suluyorsa, böylece kendi yaptığı iş ve sahibinin yaptığı işle daha büyük değerler yaratılıyorsa, eşeğin yeni oluşan bu değerler üzerinde hak sahibi olduğu hiç kimsenin aklına gelmeyecektir. Yalnızca dünyadan habersiz tımarhanelikler ve köpeklere vizon mantolar satın alan deli karılar bu eşeğe saman yerine sünger yataklar sererlerdi. En hoşgörüsüz ahlakçı bile, eşeğin yarattığı değeri, sahibinin almasını doğru bulur. İsa bile eşeği taşıyacağına üzerine binmiştir. Eşeğin ahırında daha büyük bir pencere olması gerektiğine, ona birkaç leziz lokma verilmesine ve iyi davranılmasına katılanlar çok olacaktır. Fakat yarattığı değerlerin karşılığının eşeğe para olarak ödenmesini hiç kimse düşünemez.

Bay Finck (4) diyelim ki 5 milyon markla bir fabrika kurmak istiyor. İşçiler binaları, makinaları ve her türlü donatımı yapar; mühendisler plan ve projelerini

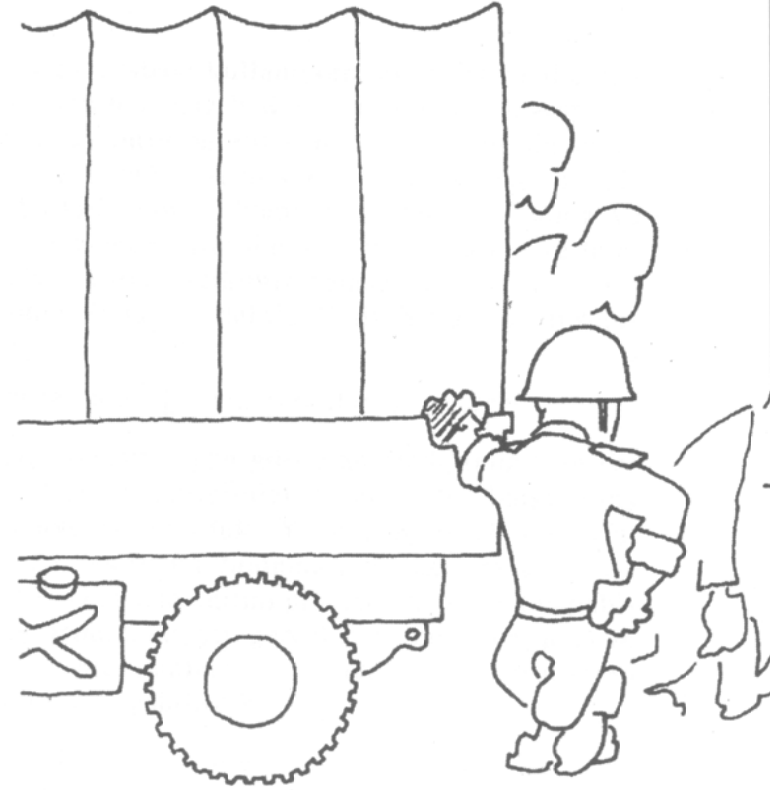
tasarlar; ressamalar çizer; nakliyeciler parçaları yapım yerine taşırlar. Bay Finck bu işler karşılığında onlara belli bir para öder. Onunla ekmek, yatak çarşafı alırlar ve kira öderler. Ekmek, yatak çarşafı ve ev başka işçiler tarafından yapılır. Bu eşyalar satın alınabilir. Bay Finck ne ekmeği, ne de fabrikayı yapmıştır. O zaman neden karşılığında ekmek ve fabrika alınabilen karneler (para) dağıtabiliyor. Eğer tüm zenginlik emekle sağlanıyorsa ve bay Finck'in beş milyon markı varsa, bu değerleri o mu üretti demektir? Eğer bu beş milyon markı o yapmadıysa, başka biri yapmıştır. Fakat bunları başkaları yapmışsa, bu değerler nasıl Bay Finck'in elinde toplanıyor da asıl yapanların elinde olmuyor? Bu değerleri mahpuslar üretmiş olsa bile, hangi nedenle bunları doğrudan doğruya Bay Finck alıyor? Fakat bunlar sabıkalı olmayan yurttaşlarsa, nasıl oluyor da ürettikleri 5 milyon ansızın Bay Finck'in eline geçiyor? Bu şaşırtıcı olayların nedenleri nedir? Biz, böylesi olayların insan ve evcil hayvan ilişkisinde doğal olduğunu gördük. Eğer aynı durum insan topluluğunda da oluyorsa, Bay Finck bazı insanları hayvan, yani eşek yerine koyabiliyor demektir. O, bunu yasalar, kurumlar, polis ve ordu yani devlet yardımı olmaksızın beceremezdi. Yargıç partiler üstüdür, demek, bu yüzden doğru değildir.

Yurttaşlar, Bay Finck'in yasalarına uyulmazsa kendilerine ateş edileceğini kestirmelidirler. Süngüler Noel babanın sakalının arkasına gizlense bile, bizim toplumumuz da, Yunan köleci toplumu kadar şiddete dayanır. Yüzyıllarca insanlar dünyanın güneşin etrafında döndüğünü farketmediler. Bu gerçek, optik yanılma, keyfi düşünme ve kilise bilgileri ile çarpıtılıyordu. Keyfi düşüncelere gelince, istekler de bilgilerle değiştirilebilir. Otomobil ya da çamaşır makinası gibi parlak teneke eşyalar, toplumumuzun eşek sürüleri toplumu olduğunu, işçilerin gözlerinden giz-

(4) Federal Alman Bankeri. Haber dergisi "Der Spiegel"e göre Finck Federal Alman Cumhuriyetinin en zengin adamıdır.

KARİKATÜR 10

liyor.

Üretenler, üreteceklerini, ne kadar üreteceklerini ve ürünlerin ne yapılacağını saptayamazlar. Demek ki üreticiler işverenlerin yanında, eşeğin sahibi karşısında bulunduğu durumdadır.

16

Dedik ki, arabayı kullanırken, motorun nasıl çalıştığından habersiz hedefe erişebiliriz; ne yaptığımızı daha ayrıntılı öğrensek bile, yani motorda neleri harekete geçirdiğimizi bilsek bile davranışlarımızda bir değişiklik olmaz. (yani otomobil satın alma ve sürme konusunda). Bu okuldan (ya da gazete ve televizyondan) yararlandığımız zaman gidiş yönünü bilmediğimiz ve tayin edebildiğimiz bir araca oturmuş gibiyiz.

Nerede duracağımıza başkaları karar verir.

Gidiş yönünü uygun görüp görmediğimiz bize sunulmaz. Nereye gittiğimizi öğrenseydik belki gidiş yönünü uygun bulurduk. Yüce gönüllülük gösterip, onayımızın önceden alınmaması üstünde fazla durmayabilirdik. O zaman eğitim planları ile bir test yapabilir; çıkarlarımızı tanıyıp gerçekleştirmemizde, ders ve televizyon programlarının, gazetelerin başarılı olup olmadığını anlayabilirdik.

Böyle bir alicenaplığın yapılıp yapılmadığını ya da böyle bir çalışmanın yasaklanıp yasaklanmadığını,

eğitimcilerin şimdiye kadar yaptığı çalışmaların sonuçlarına bakarak görebiliriz. Şimdiye kadarki incelemelerimiz sonucunda şunu gördük:

İnsan imal eden biri;

Emirlerine uyan, yakınmadan ona fabrikalar inşa eden insanlar yapacaklardır;

Kendi çocuklarını bırakacak çocuk yuvası bulamadıkları halde, ona havuzlu villalar inşa eden insanlar yapacaktır;

Kendi rüyalarını reddeden ve hoşnutsuzluklarını yanlış sayan; kendi ayakları kışın ısladığı halde, onu bir ev kadar pahalı kürklerle giydiren insanlar yapacaktır;

Kendileri haftada iki kez yumurtalı ıspanak yemek zorunda olsa da, onun damağını leziz yemeklerle okşayan insanlar yapacaktır;

Kendilerinin yalnızca eski bir Volkswagen'i olsa da, ona nazik gövdesini hareketten koruması için en sağlam, en konforlu ve en hızlı arabaları hediye eden insanlar yapacaktır.

İnsan yapan biri, kendi çocuklarına: "Çalmamalı-sın" diyen, oysa yaşam boyu kendilerini soydurtan ya da "komşunu kendin gibi sev" dedikleri halde, hiçbir kazançları olmadan çocuklarını ateş saçan topların ve silahların önüne iten, ana-babalar yapacaktır.

Şimdiye dek aldığımız eğitim sonuçlarına bakarsak, bunları onaylamayız. Şunu da saptarız: Çoğu insan bu sonuçlar yüzünden ezildiği halde onları kabul eder. Milyonlere bir Mercedes hediye etmek gibi davranışları uygun bulmak, eğitimsel yanılma ürünüdür; onları, eğitim plancılarının ilettikleri bilgiler yandırttı.

İlkokula benzer kuruluşların ilk çeşidi geçen yüzyılın İngiliz fabrikalarında ortaya çıktı: İşçiler İngiliz

işverenlerine çok aptal gelmeye başlamıştı. Birazcık eğitim görmüş işçiler, sıradan işçilere oranla daha çok para getiriyordu.

Üretim yöntemleri geliştikçe işçi çocuklarını eğitmek de giderek gerekli oluyordu. Bu işverene pahalı gelmeye başlayınca, fabrikatörlerin işini devlet üstlendi. Bugün bile patron derneklerinin ("işveren sendikaları") düşünce ve öğütlerini almayan hiçbir resmi eğitim planlaması yoktur. İşveren sendikaları, lise mezunlarının sayısını arttırmamaları için bakanlıkları uyarıyorlar, çünkü bantta çalışması gerekli olan ilkokul öğrencilerinin sayısı azalabilir. Devlet temsilcileri büyük işverenlerin isteklerine uyuyorlar. İşverenler onlara nasıl yurttaşlara ihtiyaçları olduğunu söyler. Devlet onları üretir ve masrafları üstlenir. Oysa biz, öderken devletiz.

Devlet temsilcileri de şu düşüncelerden yola çıkıyorlar: Neden fabrika ve bürolarda dansedecek, resimler çizecek insanlar "yapalım"? Eğer insanları eğitiyorsak, bu gayretimizin sonucunda, insanlar bütün gün çalışmalı ve çok çalışmaya istekli olmalıdır. Eğitimimizin amacı, insanların işverenlerin dediklerini yapmalarını sağlamaktır. Devlet temsilcileri de fabrikatörlerin söylediklerini tekrarlamaktadır.

1971 Martında bir Batı Alman gazetesi "işçi çocuklarının yaklaşık % 35'i ilkokulu başarısızlıkla bitiriyor ve öğrenmedikleri mesleklere girmek zorunda kalıyorlar" diyordu. Bir zengin aptal çocuğun profesör (pekala yapılabilir), ve bir işçinin akıllı çocuğunun bant kölesi (olağan durum) "yapılabildiği" ne kadar gerçekse, yıllar boyu, belirli makinalarda aptalca hareketler yapmaktan başka işe yaramayan bir insan ordusunun yapılabileceği de o kadar gerçektir.

Bizi "yapan" bilgileri, en önemli uğraşları mal

üretmek ve satmak olan kişiler seçer. Bizden ve ailemizden kimse, mal üretirmez ve satmaz. Satmak için eşya üreten insanlar, her yerde azınlıktadır. Roket satan bir insanın, okullarda roketin korkunç bir silah olarak tanıtılmasından hiç çıkarı olabilir mi?

Bu ülkenin en kudretli adamları, mal ürettirip, satarak halkın çoğunluğuyla kendi aralarındaki uçurumu açmayı baş uğraşları olarak görüyorlarsa, kendi geçimlerini sağlamayı baş uğraş edinmeye zorunlu kılınan insanlar için bir ders programı hazırlayamazlar.

17

Okullar hayatın gidişini ayarlar, dedik. Peki, hayatın gidişi nedir? Bu, hayatımızı hangi biçimde geçireceğimize karar vermeye kimin yetkisi olabilir? Hangi yaşama türü onaylanır, hangisi onaylamaz? Bunu onaylayan kimdir?

Nasıl yaşayacağımıza karar vermeye yetkimiz olmadığından yola çıkarsa, şunu sormalıyız: Neden yaşamımızı başkaları saptar? Nedenlerinden biri, başkalarının nasıl yaşanacağını daha iyi bilmesi olabilir.

Biz, ailemiz, arkadaşlarımız okulların ders programlarını ve kitle haberleşme araçlarının programlarını düzenlemiyorsak, yaşama biçimimizi başkaları saptıyor demektir. Nasıl yaşanacağını daha iyi bildiklerinden mi onlar saptıyorlar; yoksa bizim için iyi olanın ne olduğunu daha iyi bildiklerinden mi?

Eğer bu böyleyse, daha taksidi bitmeden bozulan otomobiller üretirsek daha iyi yaşarız demektir.

Evlerine oturmamız karşılığında, ev sahiplerine

evler hediye edersek daha iyi yaşarız demektir.

Bütün yaşamımız boyunca, yaşlanana ve hastalanana dek, sabahları yedide kalkıp inşaatlarda, banтта ve büroda çalışırsak daha iyi yaşarız demektir.

İçinde oturulmayacak şehirler ne kadar çok olursa o kadar iyi yaşarız demektir. Bütün bu acı veren şeylerin daha iyi bir hayatın parçası olması garip bir şey. Bizler için bilgi arayanlar, sanki nasıl yaşandığını pek bilmiyorlar, sanki hayat çizgisini belirlemeyi hiç beceremiyorlar. Oysa bu kişiler kendi yaşamlarını çizerken hiç de acemi değiller. Hepsi nükte ve şakalar yapma, eğlenceler düzenleme konusunda çok beceriklidirler. Hiçbiri maden ocağının tünellerinde bir gün bile kazma sallamamış, moloz boşaltmamış, harç yapmamıştır. Onların sağlığı vernik kokuları, kömür tozu içinde ya da yağmur ve soğuktan bozulmaz. Buna karşın yılın birçok haftasını, temiz havasıyla tanınan, vücudu banyolar ve sportif oyunlarla zinde tutacak yerlerdeki tatil evlerinde geçirirler.

Bu değişik yerlere giderken, mümkün olduğu kadar az zaman kaybetmek için uçaklar satın alırlar. Mümkün olduğu kadar rahat yaşamak için yalnızca yemeklerine, elbiselerine ve evlerin döşenmesine değil, çocuklarının da, piyano konserleri ve tablolardan zevk almalarının yanı sıra daha iyi düşünmelerini ve çıkarlarını tanımalarını sağlayan bir öğrenim görmelerine de dikkat ederler.

İki çelişik nitelik saptıyoruz: Eğitim plancıları, bir taraftan iyi yaşam uzmanlarıdır, diğer taraftan bizleri kötü yaşamamız neden olan bilgilerle donatıyorlar. Hayatımızı çizenler, şimdiye dek bu çelişkiyi asla açıklayamazlar. (Bu kitap böyle bir açıklama deneyidir).

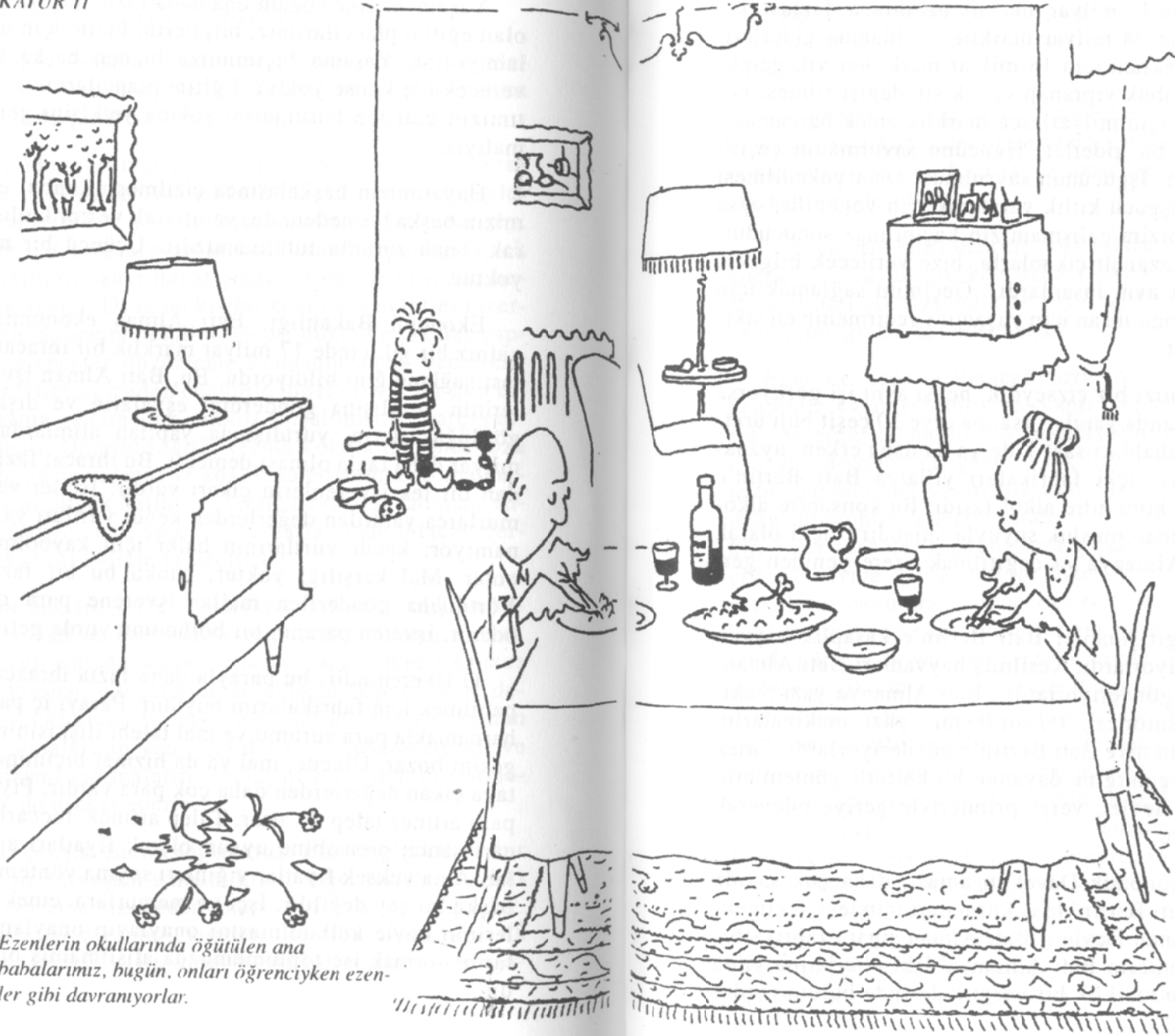
Yaşam üzerine sözüm ona daha fazla bilgiye sahip olan eğitim plancılarımız, bilgilerimizi bizim için uygulamıyorlar. Yaşama biçimimize bizden başka karar verecek hiç kimse yoktur. Eğitim plancılarının, hayatımızın gidişine burunlarını sokma yetkisini geri almalıyız.

Hayatımızın başkalarının çizilmesini kabul etmemizin başka bir nedeni de, yanıltarak ve zor kullanılarak, buna zorunlu tutulmamızdır. Üçüncü bir neden yoktur.

Ekonomi Bakanlığı, Batı Alman ekonomisinde yalnız bir yıl içinde 17 milyar marklık bir ihracat fazlası sağlandığını bildiyordu. Bu, Batı Alman işverenlerinin yurtdışına gönderdiği eşyaların ve dışarıyla gördüğü işlerin, yurtdışında yapılan alımlardan 17 milyar daha fazla olması demektir. Bu ihracat fazlasından bir tek işverenlerin çıkarı vardır. İşçiler ve memurlarca yaratılan değerlerden kendi yurtları yararlanmıyor; kendi yurtlarının halkı için kaybolmuşlardır onlar. Mal karşılığı yoktur, çünkü bu bir fazladır. Yurtdışına gönderilen mallar işverene para olarak ödenir. İşveren paranın bir bölümünü yurda getirir.

O işverenindir; bu parayla daha fazla ihracat yapabilmek için fabrikalarını büyütür. Parayı iç pazarda harcamakla para sürümü ve mal talebi ilişkisinin dengesini bozar. Ülkede, mal ya da hizmet biçiminde ortaya çıkan değerlerden daha çok para vardır. Piyasada para artınca talep de artar. Talep artınca, tüccarlar, ticari şantaj prensibine uygun olarak fiyatları artırırlar. Ama yüksek fiyatlar yığınları soyma yönteminden başka bir şey değildir. İşçi ve memurlara, emek ürünlerinin böyle kullanılmasını onaylayıp onaylamadıklarını sormak ise toplumumuzda alışılmamış bir şeydir.

KARİKATÜR II

Ezenlerin okullarında öğütülen ana babalarımız, bugün, onları öğrenciyken ezenler gibi davranıyorlar.

Bir yılda 17 milyar marklık bir ihracat fazlası; bir yılda, 20 ile 24 milyar marklık silahlanma giderleri; bir yılda, reklam için 18 milyar mark; her yıl, gereksiz ya da çabuk yıpranan ve sık sık değiştirilmesi gereken eşya için milyarlarca marklık emek harcamasıdır. Bütün bu giderler, işgücünü savurmanın çeşitli biçimleridir. İşgücünün savrulması onun yok edilmesi demektir. İşgücü kıtlık yaratmak için yok edilir, oysa zenginlik bizim çalışmamızın kaçınılmaz sonucudur. Kıtlıktan kazançlı çıkanlarla, bize verilecek bilgileri saptayanlar aynı insanlardır. Geçimini sağlamak için çalışmak çoğu insan için yaşamını geçirmenin en sıkıcı biçimidir.

Hayatımızı biz çizseydik, hepsi aynı işi görüyorsa ve 1/3 zamanda yapılıyorsa, ne diye 30 çeşit buji üretmek için sabahları saat 7'de ya da daha erken uyancactık? Bazı içki fabrikaları yıllarca Batı Berlin'e tankerlerle konsantre alkol taşıdı. Bu konsantre alkolü, Batı Berlin musluk suyuyla sulandırıp içki olarak tüm Batı Almanya'ya dağıtılmak üzere yeniden geri taşıyordu.

Başka girişimciler Batı Berlin'e kasaplık hayvan getirip kesiyorlardı. Kesilmiş hayvanları Batı Almanya'ya geri gönderiyorlardı. Batı Almanya yazı makinası fabrikatörleri, tamamlanmış yazı makinalarını şerit takılsın diye Batı Berlin'e gönderiyorlardı. Emek gücü savurganlığına dayanan bu külfetli yöntemlerin karşılığını devlet, vergi primleriyle geriye ödeyerek karşılıyordu.

Bu "Ekonomik Davet"nin amacı, daha çok sayıda işvereni Batı Berlin'de iş kurmaları için teşvik etmektir. Batı Alman Devleti, Batı Alman sigara fabrikatörlerine ve onların Batı Almanya'daki alıcılarına yılda 220 milyon marklık bir vergi iadesinde bulunuyordu;

aynı sigara fabrikatörleri, bu paranın 1/5'ini, yani 43 milyon markını çalışanlara ücret ve aylık olarak ödüyorlardı.

Yaşamamızı biz çizseydik, ne diye, bir sigara hissedarına, iş arkadaşlarımızın onun yanında çalışmakla kazandığının tam 5 katını cebimizden vergi ödeyerek hediye edecektik.

İşverenlerin emri üzerine, kendimize gittikçe daha küçük, onlara da gittikçe daha fazla kira ödüyoruz. Yaşamamızı biz çizseydik ne diye, hayatımızı ahmakça tüketmeğe devam edecektik?

Eğer ne kadar çalışacağımıza, ne üreteceğimize kendimiz karar verebilir ve planlı israfı sona erdirsek, örneğin, otomobil özel mülkiyetini de kaldırabiliriz, tüm otomobilleri genel mülk ilan edebiliriz. Böyle bir adamın çok yararı olacaktır: Herkes yolda bulunduğu otomobile biner ve arabayı ineceği yerde bırakır. Özel arabaların çoğu sürekli çalışmayacağından, çok az sayıda araba yeterdi bize. Makinist grupları arabaların bakımını üstleneceklerdi; otomobilleri daha dayanıklı yapardık; motorlar havamızı kirletmezdi; emek gücünü yiyen karoserdeki yararsız yıllık değişiklere gerek olmasa, kimsenin otomobil denen bir tenek kutuyla başkasına büyüklük taslamasına gerek kalmazdı. İngiliz Neillin eğitim deneyleri, insanların, ne kadar az sınırlanırsa, o kadar mantıklı davrandıklarını göstermiştir. Herkes her zaman için bir arabaya "sahip olursa" otomobil hırsızlığı anlamsızlaşır. böyle bir adımla birkaç düzine otomobil sanayicisine bağımlılığımız bir vuruşta koparılacaktır. Zorla yerleştirilmiş, aptalca alışkanlıklara karşı da aynı biçimde davranabilirdik. Alışkanlık, insanın uzun zaman düşünmeden giderek ulaştığı bir sonuçtur. Düşünce lambası bozulunca alışkanlıklar oluşacaktır.

Nasıl yaşayacağımızı biz kararlaştırsaydık, ne diye bizleri, herhangi bir öğrenci ile konuşurken bile kompleksler içerisinde kıvrandıran bir eğitimi kabul edecektik? Neden diğerlerinden daha kötü eğitim gören insan grupları olsun? Neden başkasından daha fazla birşey biliyorlar diye, insanlar bazı kişilere saygı gösterebilir? Nasıl yaşayacağımıza biz karar verirsek, devletin bugüne dek, yiyecek maddelerinin yok edilmesi için ve zenginlerin vergi iadesi biçiminde hediye ettiği paraları geri alırız: Bu para, hepimiz için daha çok sayıda daha iyi okullar kurmamıza yeter. 4 saat gereksizse, neden, hergün kısa bir öğlen molası ile yorgunluktan bayılana kadar 8 saat çalışalım? Ve neden her zaman aynı kişi ayak işlerini yapsın, hareketsizlikten dolayı erken ölüyorlarsa neden profesörler çöp bidonlarını boşaltmasın?

İşveren bir işçiye demiş ki: “Ben sizden yalnız, en iyi olanı isterim”. İşçi de şöyle yanıtlamış: “Bakın, işte ben de size onu vermek istemiyorum.”

Okullarda, özellikle ilkokullarda yapılan dersler boyunca sürdürülen “delice” üretimin ne çaplara vardığını söylemek güç. Ezenlerin okullarında öğütülen ana babalarımız, bugün onları öğrenciyken ezen öğretmenler gibi davranıyorlar. Eğer ahlaksızca, sapıkça ve aptalca yaşamayı önlemek istiyorsak -en azından önlemeye başlamak istiyorsak- işe, düşüncemizin biçimlendiği, zenginlerin, bilgi sattığı yerden -yani okullardan başlamalıyız.

Okullardaki ders programına, gazete, radyo ve televizyon programlarına karşı kendimizi savunmazsak, kafamızdaki düşünceler, düşmanımız olmaya devam edecektir.